

[Formanden]

bejdsmarkedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

10) Første behandling af lovforslag nr. L 115:

Forslag til lov om støtte til folkeoplysning.
Af kulturministeren (Ole Vig Jensen).
(Fremsat 11/1 90).

Samme med denne sag foretoges den under punkt 11 på dagsordenen opførte sag, nemlig:

11) Første behandling af lovforslag nr. L 116:

Forslag til lov om ungdomsskoler, produktionskoler og daghøjskoler.
Af kulturministeren (Ole Vig Jensen).
(Fremsat 11/1 90).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Forhandling**Jytte Andersen (S):**

Det, der engang blev kaldt verdens bedste fritidslov, skal forbedres. Den lov, som i mere end 20 år har skabt rammer for det frie folkelige oplysningsarbejde, står nu ikke bare over for en lille revision, som den gentagne gange har måttet leve med, men over for grundlæggende forandringer. Den lov, hvis fundament hviler på dyb respekt for demokratiske og grundlæggende frihedsideal, der favner åndsfriheden, skal nu erstattes af en ny lov om folkeoplysning, som de kommunale fællesskaber skal have ansvar for.

De frihedsideal, som vi her i Folketinget trods politiske modsætninger i øvrigt har stået vagt om, når snæversyn og demagogi truede åndsfriheden, skal nu ud til de kommunale fællesskabers omsorg. Vil åndsfriheden derude blive holdt i hævd, spørger vi bekymret, som også Asger Baunsbak-Jensen gjorde det i en fremragende kronik i Jyllands-Posten den 15. september 1989.

Den politiske udfordring, vi står over for her i Folketinget i dag og i Kulturudvalget efterfølgende, er et ansvar for at skabe rammer om det folkelige arbejde, der rækker langt ind i næste årtusind.

Baggrunden for denne fornyelse er fritidslovens utilstrækkelighed, bl.a. i forhold til daghøjskolens opdukning og udvikling, de kommunale støtteordningers supplement til foreningsarbejdet for børn, unge og idrætten, behovet for nye tværgående aktiviteter og et stigende papir-, skema- og administrativt arbejde med den gamle lov. Forsøgs- og udviklingsarbejde ligger bag Folkeoplysningsudvalgets ihærdige og gedigne arbejde under vanskelige vilkår ikke mindst på grund af et tidspres og nyt »kommissorium« som følge af regeringsaftalerne med KL i sommeren 1987.

Der er skabt store forventninger, ikke mindst fordi Folkeoplysningsudvalgets kommissorium jo talte om forbedrede rammer og udstrakt frihed.

Det har været en svær balancegang for ministeren mellem kommunernes ønske om stram budgetstyring, foreningernes behov for fornyelse og bedre rammer for aktiviteter og udfoldelser for børn, unge og voksne samt aftenskolerens behov for at imødekomme både det voksende uddannelsesbehov og voksnes udfoldelsesbehov på det kreative, musiske, manuelle og fysiske område.

I Socialdemokratiet synes vi ikke, at ministeren har fundet den helt rigtige balance, og vi håber og vil arbejde for, at aftenskoleområdet løftes op på samme niveau som foreningsområdet, som dog på nogle punkter også skal strammes op.

For allerede nu ikke at give anledning til misforståelser eller bevidst politiske fordrejninger vil jeg gerne sige helt klart: Forbedringer på aftenskoleområdet skal ikke – og jeg sagde ikke – ske på bekostning af idrætten eller foreningsarbejdet for børn og unge.

Det kunne være fristende i denne debat at finde citater fra folketingsmedlem for Det Radikale Venstre hr. Ole Vig Jensen, fra det konservative folketingsmedlem hr. Per Stig Møller, tidligere formand for FOF, eller fra Venstres folketingsmedlemmer, som i tidens løb har værnet om det synspunkt, at åndsfriheden indebærer, at det er folket selv, der definerer, hvad de skal oplyses om. Den fristelse har jeg ladet ligge.

Vi erkender i Socialdemokratiet, at vi står ved en korsvej for det folkelige oplysningsarbejde, og derfor skal vi kigge ud ad forruden og ikke i bakspejlet. Hvad er det for en nutid, vi

[Jytte Andersen]

befinder os i? Hvad er det, vi kan skue forude? Hvordan kan vi fortsat sikre folkeoplysningen som et alment tilgængeligt gode, når de lov-bundne tilskud bliver fortid?

Den kommunale rammestyring bliver en realitet pr. 1. august 1990. Det koster hjerteblod både for oplysningsforbundene og for os. Men den landspolitiske opgave er nu så at fastlægge foreningers og aftenskolers rygstød og præcisere den kommunale forpligtelse over for børne-, ungdoms- og voksenområdet. Den opgave er Socialdemokratiet parat til at løfte. Vi tror nemlig, det er utrolig vigtigt for folkeoplysningens bæredygtighed, at et bredt flertal sikrer lovforslagets vedtagelse.

Men der er naturligvis nogle ønsker og nogle krav, vi vil arbejde for i udvalgsarbejdet. Tiden tillader ikke, at jeg kommer ind på alle områder i første omgang, men jeg vil trække nogle væsentlige punkter frem.

For det første må der skabes klarhed over den økonomiske ramme. Ved præsentationen af udkastet til forslaget understregede ministeren meget kraftigt, at dette her ikke var et besparelsesforslag. Og man må sige sådan i al stilfærdighed, at der mildest talt er sket et skred fra udkast til lov.

Fremskridtspartiets indflydelse på finansloven får katastrofale følger for det folkelige arbejde. Ca. 91 mio. kr., svarende til ca. 35 pct. af den beskedne statslige bevilling på 264 mio. kr. på voksenområdet, skæres væk eller indskrænkes.

Vi afviser i Socialdemokratiet denne besparelse og opfordrer ministeren til at forsøge at frigøre sig fra den del af finansloven.

Vores afvisning hænger ikke mindst sammen med den hårdhændede måde, ministeren har valgt at foretage besparelsen på, som det fremgår af lovforslaget og dets bemærkninger: 64 mio. kr. på motion, yoga og afspænding, 10 mio. kr. på at skelne imellem boglige og kreative, fysiske, manuelle fag og placere de sidste som mindre værdifulde.

Jeg læste forleden dag fru Marianne Jelveds udtalelser i det seneste nummer af Skole & Samfund. »Det boglige vægtes for meget«, sagde den radikale gruppeformand. Tidligere har den ældre Helveg udtalt lignende synspunkter. Med dette forslag vægtes netop det boglige frem for det kreative og praktiske. Det er dog en underlig form for sammenhæng i de radikale ræsonnementer.

17 mio. kr. skal hentes hjem igennem brugerbetaling for de grupper, som på grund af fysiske og psykiske handicap har behov for hensyntagende undervisning.

For det andet skal vi have motion, yoga og afspænding placeret som undervisning med lærerlønstilskud. Vi finder det helt uacceptabelt at fjerne grundlaget for voksnes mulighed for motion, afspænding og yoga i aftenskolerne. Det er i realiteten den billigste sundhedsforebyggende foranstaltning, vi kan forestille os. Vi ved, at over 200.000 voksne motionerer på livet løs. Vi ved, at rygskeer, arbejdsskeer, gigt og nedslidning afhjælpes igennem yoga og afspænding.

Det er en hovedløs besparelse, der først og fremmest rammer voksne kvinder, for det forholder sig faktisk sådan, at 90 pct. af motionsholdene er kvinder, og man kunne fristes til at spørge, om de radikale kvinder har sovet i timen. Det hævdes, at de har en vis indflydelse i gruppen.

Jeg synes, det ville have klædt kulturministeren at respektere den forståelse, som idrætten og oplysningsforbundene fandt sammen om i Folkeoplysningsudvalget, nemlig at overlade det til de lokale folkeoplysningsudvalg at bestemme, om et hold skulle placeres i aftenskole eller i idrætsforeningen. Ministerens beskæring udelukker efter vores opfattelse denne bestemmelse.

Vi ønsker altså at fastholde motionsfagene som undervisning, men med en mulighed for lokal selvbestemmelse.

For det tredje vil vi arbejde for, at daghøjskolen fortsat bliver forankret i folkeoplysningen. Daghøjskolerne er udsprunget af folkeoplysningen og er noget af det mest opløftende, der er sket på uddannelsesfronten i nyere tid. Derfor synes vi, den skal bevares dér.

Afslutningsvis vil jeg blot sige, at vi vil arbejde positivt under udvalgsarbejdet, men selvfølgelig også lægger vægt på at få indrømmelser.

Eva Møller (KF):

De to lovforslag, vi nu skal behandle, erstatter to tidligere love, nemlig dels fritidsloven, dels lov om produktionsskoler, og samtidig sikres der med lovforslagene daghøjskolerne, som er vokset ud af lokale initiativer, en lovgivningsmæssig forankring.

[Eva Møller]

Det Konservative Folkeparti finder grundlæggende, at det er to gode lovforslag, vi har liggende foran os, hvorfor vi da også er indstillet på at stemme for lovforslagene.

Det betyder naturligvis ikke, at der ikke er dele af lovforslagene og deres konsekvenser, som vi ikke ønsker nærmere belyst og behandlet under udvalgsarbejdet, men hovedtrækkene i lovforslagene er vi tilfredse med.

I forslaget til folkeoplysningslov, dvs. den lov, der i store træk omhandler oplysningsforbundene og virksomhed for børn og unge, er det for os væsentligt, at det allerede i formålsparagraffen slås fast, at der skal – og jeg gentager der skal – sikres offentlige tilskud og lokaler til dette arbejde med respekt for initiativtagerne egenart og egenforvaltning.

Jeg finder, at der med denne formulering gives et håndslag til og en anerkendelse af det arbejde, der i årevis er udført af bl.a. oplysningsforbundene, idrætsforeningerne og børne- og ungdomsorganisationerne.

Denne anerkendelse og dette håndslag vil jeg gerne følge op, da jeg mener, at alle disse organisationer igennem årene har udført et godt og positivt arbejde til gavn for Danmark og dansk demokrati.

Alle disse organisationer er heldigvis ikke ens. Det er én af grundene til, at de kan dække så bredt et spektrum og nå så mange mennesker. Derfor hilser jeg også med glæde, at deres forskellighed skal respekteres.

Inden for folkeoplysningens rammer har vi altid hyldet princippet om det fri initiativ, det fri lærervalg og det fri emnevalg. Alt dette videreføres da også i den nye lov, og for børn og unge skal der endvidere være frit lokalevalg.

Lovforslaget lægger også op til, at der skal støttes efter objektive kriterier, så der gives samme tilskud til samme aktivitet, uanset hvem der er initiativtager, idet der dog skal tages særlige hensyn til børn og unge samt til voksne med særlige behov.

Kommunerne har i årevis betalt størstedelen af udgifterne til det arbejde, der udføres under denne lovgivning, og i en række tilfælde har kommunerne endda ydet mere, end gældende lov foreskriver.

Jeg er derfor, til trods for at jeg er vidende om, at der ud over det ganske land desværre er flere socialdemokratiske borgmestre, end der er konservative borgmestre, ikke spor betænke-

lig ved, at vi efter lovforslaget, hvori vi jo stiller en lang række krav til kommunerne, derpå overlader det til den enkelte kommune i respekt for dennes egenart at bestemme de overordnede retningslinier for tildeling af tilskud og lokaler samt til at fastlægge, hvor stor en del af kommunens budget der skal bruges på dette område. Jeg tror, kommunerne har lige så stor respekt for det folkeoplysende arbejde, som vi har herinde i Folketinget.

Der skal i hver enkelt kommune nedsættes et folkeoplysningsudvalg, hvor et flertal af medlemmerne skal repræsentere brugerne, mens de resterende medlemmer skal udpeges af kommunalbestyrelsen uden for dennes kreds. Denne sammensætning er ikke helt den samme, som det af regeringen nedsatte folkeoplysningsudvalg foreslog i sin betænkning fra marts måned sidste år, og det er en af de ting, som jeg godt kunne ønske mig at vi så på under udvalgsarbejdet.

De kommunalt nedsatte folkeoplysningsudvalg skal i den enkelte kommune varetage administrationen af folkeoplysningsloven. Det vil sige, de skal træffe afgørelser om afgrænsningen mellem de to hovedområder, nemlig som det første: undervisning, studiekredse og foredragsvirksomhed for voksne, og som det andet: virksomhed for børn og unge. Udvalget skal også træffe afgørelse om afgrænsningen mellem aktivitet og undervisning, ligesom det fordeler lokaler m.v., og det har ansvaret for informationen om tilskudsmulighederne og tilskudsreglerne i den enkelte kommune. Endelig skal udvalget, der jo som tidligere nævnt har et flertal af brugerrepræsentanter, afgive udtalelse til eller – om man vil – vejlede kommunalbestyrelsen om de overordnede regler for tilskud og størrelsen af det beløb, der skal bruges for at opfylde loven, samt om dennes fordeling på hovedområderne.

Ud over de to tidligere nævnte hovedområder, folkeoplysning for voksne og virksomhed for børn og unge, skal der også sættes et beløb af på minimum 5 pct. til nye initiativer, udviklingsarbejde og lign. I Det Konservative Folkeparti kan vi være lidt bange for, at vi hermed måske lægger op til tilskudstækning og får gennemført noget, der ellers ikke var levedygtigt, blot fordi der er tilskud til det, og da pengene jo kun kan bruges én gang, ved vi, at dette beløb ikke samtidig kan bruges til det arbejde, der hidtil er udført af de kendte organisationer.

[Eva Møller]

Så også dette vil vi gerne se på under udvalgsarbejdet, herunder om det eventuelt var muligt at have såvel en minimums- som en maksimumsgrænse.

Vi opretholder med lovforslaget, som det foreligger her, den skelnen, der er mellem den måde, hvorpå vi støtter arbejdet for voksne og arbejdet for børn og unge. Det er en skelnen, som jeg i store træk er helt enig i, men på den anden side har vi også i dagens meget opsplittede samfund brug for, at vi indimellem kan foretage os noget sammen og på tværs af generationerne. Det kan dreje sig om både undervisning og aktiviteter, men jeg ved, at hele området er så mangfoldigt, at det kan være næsten umuligt at lovgive og dermed at fastlægge rammer, uden at disse virker alt for snærende. Så det kan måske ikke gøres bedre, men også det kan vi vel se på under udvalgsarbejdet.

Jeg kan også være lidt bange for et ikrafttrædelsestidspunkt så tidligt som 1. august 1990. Det giver ikke initiativtagerne optimale betingelser, når de her i foråret endnu inden lovens endelige vedtagelse og dermed uden kendskab til den sluttelige udformning skal planlægge sæsonen. På den anden side vil en ikrafttrædelse midt i en sæson nok også være et problem for alle de frivillige medarbejdere, der er på området, og jeg ønsker, at der skal tages størst muligt hensyn til dem i respekt for det store og uegenlyttige arbejde, de udfører, og så må vi derudfra fastlægge det bedst mulige ikrafttrædelsestidspunkt.

Der er i lovforslaget en række ministerbeføjelser, bl.a. med hensyn til fastlæggelse af, hvad der kan ydes støtte til, hvilke krav der kan stilles til en tilskudsberettiget kreds, regler for lokaleanvisning, for tilskud til undervisning, maksimum for driftsudgifter til haller og lokaler, som det nok vil være rart at få belyst nærmere og eventuelt at få afstukket nogle rammer for under udvalgsarbejdet.

Loven om ungdomsskoler og produktionshøjskoler og daghøjskoler pålægger kommunerne en pligt til at drive ungdomsskolevirksomhed og til at betale for denne virksomhed.

Vi er tilfredse med denne skoleform, der i mange år har vist sig som en god skole med et godt og positivt supplerende tilbud til folkeskolen. Forslaget viderefører stort set ungdomsskolen, som vi kender den i dag, og det synes vi er godt og rigtigt, da ungdomsskolen fungerer

godt. Produktionsskolerne har haft stigende elevtal og tillige gode resultater, idet omkring $\frac{2}{3}$ udsluses til arbejde eller uddannelse, og vi er derfor tilfredse med, at loven om produktionskoler videreføres stort set, som vi kender den i dag. At den lægges sammen med ungdomsskolerne lovmæssigt set, finder vi naturligt, da man også i ungdomsskolen kan drive produktionskolevirksomhed.

Daghøjskolerne er groet ud af lokale initiativer og har i mere end 10 år vist, at de har kunnet klare sig, og derfor er det vel nu rimeligt, at vi lovgiver for denne skoleform.

Daghøjskolerne sigter som produktionskolerne på at forbedre deltagernes mulighed for at komme i arbejde eller uddannelse, men målgruppen er mennesker over 18 år. Vi finder det derfor rigtigt, når vi første gang lovgiver, at lave en parallel mellem daghøjskolerne og produktionskolerne.

Jeg ser frem til et godt og spændende udvalgsarbejde, der – det føler jeg mig overbevist om – vil resultere i, at vi for alle disse aktiviteter med bred folkelig opbakning får en ny og smidigere lovgivning.

Stillinger (SF):

Jeg vil indlede med at sige, at jeg koncentrerer mig i min ordførertale om lovforslag nr. L 115 om støtte til folkeoplysning, mens hr. Holger K. Nielsen senere vil tage sig af lovforslag nr. L 116.

Dette lovforslag har jo været længe undervejs. Det hele startede vel i 1984 med vedtagelsen af 10-punkts-programmet for voksenundervisning og folkeoplysning. I programmets punkt 2 dengang bestemte Folketinget, at der skulle udarbejdes en ny lovgivning til fordeling af offentligt tilskud til folkeoplysning til afløsning af den nuværende lov om fritidsundervisning fra 1969.

Det spændende og anderledes var dengang, at Folketinget bevilgede ca. 120 mio. kr. til forsøgs- og udviklingsarbejde inden for alle grene af den danske folkeoplysning. Alle de spændende forsøg og de vidtfavnende aktiviteter, som denne udviklingsfase viste, har Udviklingscentret for Folkeoplysning og Voksenundervisning så udmærket og spændende beskrevet i en del publikationer. I disse publikationer har vi kunnet læse om den bredde og spændvidde, der er i den danske folkeoplysnings kultur.

[Stillinger]

Disse 457 beskrevne forsøgs- og udviklingserfaringer dannede grundlag for folkeoplysningsudvalgets betænkning om folkeoplysning fra marts 1989. Betænkningen bar tydeligvis præg af de mange kompromiser og mange interesseorganisationer, som ønskede at sikre sig så stor en del af kagen som muligt.

At den absolut skulle udgives i hurtig og hast uden, hvad jeg vil kalde en rigtig seriøs afslutning, er der vist ikke rigtig nogen der forstår i dag. Men lad det nu være.

I september 1989 fik vi udkast til loven om folkeoplysning, og dette udkast har været til diskussion her i efteråret 1989, og nu har vi langt om længe fået det endelige lovforslag.

Jeg vil gerne fremhæve den fremgangsmåde at lave love på, som har været anvendt her, altså det at anvende en pose penge til at forsøge en udvikling og derefter på baggrund af disse forsøg at udfærdige et lovforslag.

Overordnet må det nok konstateres, at lovforslaget ikke blev det spændende, visionære og fremadrettede forslag, som man kunne have håbet på. Der er ikke meget spræl i dette her. Det kan skyldes mange forskellige ting: måske tidernes ugunst, måske manglende vilje – hvad jeg ikke tror – dårlig økonomi osv.

Men når det er sagt, må jeg da konstatere, at alt så sandelig ikke kun er skidt i dette forslag. Jeg vil gerne prøve så kort som muligt at fremhæve først de positive og derefter de mindre positive ting i lovforslaget.

Dette her skal altså opfattes som en overordnet tilkendegivelse af, at SF på trods af problemer i forslaget er villig til og faktisk glæder sig til en dialog med regeringen og andre partier om dette forslag.

SF anser nemlig støtten til folkeoplysning som en helt central sten i demokratiets bygning. Vi har i Danmark smukke og stolte traditioner for støtte til og opbakning af den folkelige kultur og det folkelige demokrati, og det skal denne lovgivning give os mulighed for at fortsætte med.

Hal Koch skrev i sin bog fra 1945 »Hvad er demokrati?« følgende:

»Demokrati kan aldrig sikres. Det er ikke et system, der skal gennemføres, men en livsform, der skal tilegnes. Det drejer sig om et sindelag, der skal bibringes hvert nyt slægtled. Derfor er det folkelige oplysningsarbejde nerven i demokratiet.«

Disse flotte ord siger vel mere end noget andet, at det er altafgørende vigtigt, at vi fastholder og udbygger den folkelige oplysning med denne lovgivning.

Jeg vil så begynde med nogle af de positive ting. Den største nyskabelse og det mest spændende ved lovforslaget er 10 pct.-puljen til fornyelse, til det uvante, til de samlingssteder, der ofte er grundlæggende for folkeoplysningen, og selv om beløbet ikke er så stort, ville det da være til at leve med. Nu har jeg ganske vist læst i lovforslaget, at de 10 pct. er nedsat til 5 pct. Men jeg mener da, at man bør undskylde sådanne trykfejl, for det vigtigste i denne sammenhæng er jo, at ministeren igennem hele diskussionsfasen har lovet os alle på radikal ære, at de 10 pct. var hans hjertebarn, og at de ville blive fastholdt. Jeg har jo også set ministeren ved årsmøder og under diskussioner med strålende øjne, som han nu har, og med begejstring love tilhørerne, at de 10 pct. ville blive fastholdt om end ikke over ministerens lig, så næsten over hans politiske liv. Derfor håber jeg da også, at ministeren til glæde for alle os, der tror på hans ord, vil fortælle os, at de 10 pct. naturligvis bliver fastholdt eller kan forhandles.

Dernæst vil jeg gerne fremhæve den fastholdelse og på visse områder opprioritering af børn og unge, som forslaget indeholder. Det ligger ganske i tråd med SF's tanker.

Vi er ligeledes meget tilfredse med, at enkeltpersoner nu ikke mere kan udnytte de kommunale kasser til egen økonomisk fordel.

Jeg vil også gerne fremhæve nedsættelsen af de nye folkeoplysningsudvalg, de kan – og jeg lægger vægt på, at de kan – blive et meget spændende aktiv i administrationen af den nye lov. Det er vigtigt at gøre sig klart, at vi må sikre, at det ikke kun bliver de etablerede, der får sæde i dette udvalg. Vi skal alle sammen være med til at sikre de svagere grupper.

Jeg vil også gerne understrege det positive, at vi nu får brudt foreningsmonopolet med denne lovgivning og får det erstattet med det bredere udtryk »kredse«. Det åbner i hvert fald for mig at se en større bredde af initiativtagere.

Endelig vil jeg gerne fremhæve de bestræbelser, som lovforslaget forsøger at fremme om brugernes inddragelse i planlægning og udformning og tilrettelæggelse af de enkelte virksomheder. Her skal vi naturligvis sikre os, at det også i praksis kommer til at fungere.

[Stillinger]

Der er selvfølgelig også andre positive ting – vi kan ikke nå dem alle sammen her – men jeg er nødt til også at orientere ministeren om nogle af de ting, som vi meget gerne ville være med til at se på, og som vi måske kan være med til at ændre. Jeg vil gerne her fremhæve følgende:

Vi er overordnet betænkelige ved, at det fremover bliver kommunen og ikke mere 12 mennesker i kommunen, der bestemmer, hvad man skal oplyses om og oplives af. Det er for os at se overordnet en klar centralisering, og det kan give vilkårlighed i forskellige kommuner. Hvordan sikrer vi os da, at alle danskere får lige ret til folkeoplysning, uafhængig af hvilken kommune de bor i?

Endvidere er der også for mig at se lidt for mange bemyndigelser til ministeren. Det giver usikkerhed både for os herinde og for brugerne.

Endelig synes vi i SF ikke, det er acceptabelt, at den eneste ankeinstans, vi har i loven, er den samme instans, som har ansvaret for, at loven bliver overholdt, altså kommunalbestyrelsen. Det var måske lidt for smart gjort af ministeren eller hans embedsmænd, at man, da man erkendte, at der ikke var nogen ankeinstans i selve lovforslaget, blot fjernede de kommunalbestyrelsesmedlemmer, der var der, og så havde man pludselig gjort kommunalbestyrelsen til ankeinstans.

Jeg synes også, at man i dette forslag helt og aldeles har glemt vore pensionister. Det ville egentlig være rart, om vi også i den nye folkeoplysningslov fik fastslået nogle rettigheder for dem. De har jo i den nuværende fritidslov fået en noget tilfældig behandling, afhængig af i hvilken kommune de har boet, og det bør vi i hvert fald se på under udvalgsbehandlingen.

Jeg mener endvidere, at lovforslaget ikke i tilstrækkeligt omfang tager hensyn til hensynstagende specialundervisning. Det skal vi nok have diskuteret noget nøjere i udvalget. Samtidig finder jeg, det egentlig er en lidt skidt idé, hvis der eventuelt via denne lovgivning kan blive indført brugerbetaling inden for hensyntagende specialundervisning. Det er også noget, vi skal se på under udvalgsbehandlingen.

Vi bør også generelt diskutere, hvordan vi i denne lov sikrer os, at minoritetsgrupper får ret til undervisning.

I den nuværende fritidslov fastsættes medarbejdernes løn- og ansættelsesforhold af kulturministeren efter forhandling med finansmini-

steren. Efter dette lovforslag er det usikkert, om lønbestemmelsen forhindrer, at medarbejderorganisationerne kan indgå overenskomst på området. Vi mener, at loven bør sikre, at løn- og ansættelsesvilkår kan forhandles efter samme retningslinjer og principper, som er gældende på det øvrige arbejdsmarked.

Vi skal også have den diskussion, som fru Jytte Andersen rejste, om undervisning kontra aktivitet, når vi taler om kroppen og dens aktiviteter. Det er nok ikke helt rimeligt at betragte de undervisningssituationer, der omhandler kroppen, udelukkende som aktiviteter.

Jeg vil også lige til slut nævne, at det specielt for denne lovgivning nok er meget vigtigt, at vi får indført en revisionsparagraf, fordi der er forskellige forhold, som kan ændre sig i løbet af de næste par år eller tre.

Der er naturligvis andre ting i dette lovforslag, som vi nærmere bør se på under udvalgsarbejdet. Men jeg vil gerne slutte med at give tilsagn om SF's medvirken til, at vi fremover får en folkeoplysningslov, som giver det enkelte menneske mulighed for udfoldelse og aktiviteter. Men selvfølgelig er betingelsen for vores medvirken, at vi får noget indflydelse på lovforslaget og får mulighed for at ændre nogle ting i loven. Får vi det, er SF klar til at trække i arbejdstøjet.

Helge Sander (V):

Vi er nu nået til behandlingen af folketingsårets vigtigste lovforslag. Vi har et utal af vigtige love, der koncentrerer sig om statens finanser og erhvervslivets muligheder og arbejdsmarkedets forhold, men for en gangs skyld har vi her en lov, som handler om mennesker.

Det er meget sjældent her i folketingssalen, at det er det enkelte menneskes vilkår og muligheder, der har førsteprioritet. Der er i hvert fald år imellem, at vi har en kulturlovgivning, der dækker så mange aktiviteter og dækker så mange mennesker på én gang.

De folkelige kræfter har spillet en dominerende rolle i Danmark gennem mange år. Stavnsbåndets ophævelse, andelsbevægelsens opløstning og de mange lokale aktiviteter i kirker, skoler og forsamlingshuse har bekræftet folkets styrke og indflydelse på det danske samfunds udvikling.

Og hvem er det så, der skal lægge rammen for vort samfund? Svaret er efter vores opfattelse

[Helge Sander]

enkelt: det er folket. Og hvis folket skal være en kvalificeret medspiller, skal der naturligvis være nogle muligheder for at reparere på eventuel sparsomme skolekundsaber. Der er vel omkring 1 million danskere, der deltager i studiekredse og undervisning, og langt flere, der hver dag er med til at udfylde de rammer, som idrætsforeningerne tilbyder i faciliteter, der næppe har sin lige andetsteds. Derfor er vi i Venstre også mægtigt glade for, at vi kan stå bag lovforslaget, som viderefører det, der er blevet kaldt verdens bedste fritidslov.

Men efter fru Jytte Andersens tale skulle man næsten tro, at den var blevet forvandlet til verdens dårligste. Det var i hvert fald utroligt, så negativt den blev udlagt, synes jeg, og det synes jeg især er påfaldende i betragtning af, at de reaktioner, som vi har fået fra de kommende brugere – og dér kan vi jo tage dels de mange svar, der er kommet til ministeriet, dels de breve, hver enkelt af os har fået – næsten alle været positive. Man har været enige om, at her var et godt udgangspunkt, nemlig den lokale forankring og en udstrakt grad af selvforvaltning.

Jeg har også med særdeles stor tilfredshed noteret, at Idrættens Fællesråd har fortalt, at de har deltaget i mere end 475 møder rundt i landet, hvor man har talt om folkeoplysningen, og samstemmende meldes der fra alle møder, at man er tilfreds med lovens hovedlinjer.

I Venstre synes vi, det er vigtigt at fastslå, at det netop er decentraliseringstankerne og hele princippet, som er ganske afgørende, nemlig at staten udstikker de overordnede retningslinjer og kommunerne den økonomiske ramme, og at brugerne så har ansvaret for midlernes fordeling. Det er en opgavefordeling, som vi synes er naturlig, og som vi tror på er virkelig god.

Jeg kan ikke lade være med at sige, at vi har hørt meget fra socialdemokratisk hold, men den mistillid, som kom til udtryk her i form af, at de kommunale fællesskaber – det er det, vi andre kalder kommunerne, går jeg ud fra – skulle være så dårlige til at administrere, det var dog helt utroligt.

Men som sagt, i Venstre er vi meget tilfredse med loven, og vi er også tilfredse med den åbenhed, kulturministeren har lagt for dagen. Ministeren har ikke lagt skjul på, at der i dette meget omfattende lovmateriale er enkeltområder, som han er parat til at se nærmere på under udvalgsarbejdet.

Vi vil gerne pege på tre områder, som vi også – i lighed med det, der allerede er sagt – føler at der er grund til at se lidt nærmere på. Hvad angår oplysningsforbundenes muligheder for at tilbyde afspænding og yoga, er det korrekt, at der er sket en ændring i formuleringen i forhold til det, som stod i betænkningen. Men det ser vel ikke så sort ud, som det er blevet malet her i dag, for ideen er jo netop, at ved at lægge det ud lokalt skulle der jo gives mulighed for, at man lokalt kunne give tilladelse til, at disse aktiviteter kan foregå.

Et andet område, jeg gerne vil pege på, er folkeoplysningsudvalgene i de enkelte kommuner. Der har været megen tale frem og tilbage om sammensætningen af disse udvalg, og også i vores kreds har vi været meget usikre på, hvilken model der er den bedste. Modellen, vi har i øjeblikket, som består af et flertal af brugere og et mindretal af en kreds, som kommunalbestyrelsen udpeger, er ikke nødvendigvis den helt ideelle. For mit vedkommende må jeg tilstå, at jeg personligt måske føler, at et folkeoplysningsudvalg bestående 100 pct. af brugere ville være at foretrække, men her er vi meget, meget åbne og glæder os til at kigge på det under udvalgsarbejdet. Faktum er i hvert fald, at det bliver et meget, meget magtfuldt organ ude i lokal-samfundet, heri er jeg ganske enig med fru Jytte Andersen – for nu bare at være lidt positiv.

Ikrafttrædelsestidspunktet er sat til den 1. august. Vi har nok den fornemmelse, at man ude omkring gerne ser, at det bliver den 1. januar. Måske ville det være at foretrække, hvis vi havde en rullende overgang. De lokale folkeoplysningsudvalg kunne så gå i gang på et tidligere tidspunkt, således at man langsomt fik ført den nye lov igennem. Men det mener jeg også vi skal se på, for det afhænger selvfølgelig også lidt af, hvornår vi får denne lov igennem Folketinget og vedtaget ved tredje behandling.

Derudover vil jeg gerne nævne et par ting først og fremmest om lokaletilskud. Uden at tage stilling til kulturministerens mulighed for at lægge loft over lokaletilskuddene synes jeg, der er grund til at knytte en kommentar til det brev af 22. januar, vi fik fra Idrættens Fællesråd. Her beskæftiger man sig med de lovpligtige og de frivillige lokaletilskud, og det var ganske interessant at se, at de lovpligtige lokaletilskud kun udgør 128 mio. kr., men på grund af, at 87 pct. – 87 pct. – af kommunerne har frivillige lokaletil-

[Helge Sander]

skud, så kommer det samlede beløb på dette område op på 645 mio. kr. Og de 645 mio. kr. bliver for alvor interessant, når vi sammenholder det med, at hvis man fører den nye lov ud i praksis til sidste komma, vil man højst komme op på en udgift på omkring 300 mio. kr. på dette område, altså kun cirka halvdelen af det, man i dag betaler på grund af de mange frivillige tilskud. Derfor synes jeg, at kommunerne nu, hvor de har fået, synes jeg, megen, megen tilslutning til de tanker, man har fremsat, burde være åbne og se at få den side af sagen til at glide.

Det andet område, jeg vil nævne, er forsøgs-puljen, hvor vi modsat hr. Stillinger er særdeles tilfredse med, at vi har fået procentsatsen bragt ned på 5. Vi synes, at det er væsentligt med forsøg, og fornyelse og omstilling er i allerhøjeste grad også påkrævet på dette område i den tid, vi lever i, men vi synes nok, det er lidt urimeligt, at man tager 10 pct. fra den etablerede virksomhed, når vi ved, hvor svært det er at spare bare 1, 2, 3, 4 pct. Og lad mig sige, at selv med det, nogle siger: »bare 5 pct.«, så betyder det altså, at til forsøgsvirksomhed har man f.eks. i Holbæk 400.000 kr., i Herning knap 1 mio. kr. og i Odense 2,8 mio. kr. Der kan sandelig laves en hel del forsøg for over 2,5 mio. kr., og derfor synes jeg, det er vigtigt lige at understrege, at det, der har været fremme i debatten, at nogle frygtede, at disse penge skulle gå til helt andre formål, er der jo heldigvis taget højde for i loven. Pengene kan hverken gå til snerydning eller andre mærkelige ting. Hvis ikke de bliver brugt til forsøg, går de heldigvis tilbage til de to hovedområder.

Til sidst skal jeg lige nævne – for nu lyser lampen – at loven om ungdomsskoler, produktionsskoler og daghøjskoler giver ikke anledning til særlig mange bemærkninger. Der er primært også sket det, at de er blevet samlet i én lov. Dog har vi mødt en del spørgsmål vedrørende kravet om, at daghøjskoler kun kan etableres som selvejende institutioner. Det giver, så vidt vi kan se, problemer for i hvert fald oplysningsforbundenes ca. 100 daghøjskoler. Men også det må vi arbejde videre med under udvalgsarbejdet.

Og til allersidst: Lad mig sige endnu en gang, at det er med særdeles stor tilfredshed, at vi fra Venstres side kan give vores principielle tilslutning til de to fremsatte lovforslag.

(Kort bemærkning).

Jytte Andersen (S):

Hr. Helge Sander talte ud fra et fjendebillede, som jeg i hvert fald ikke i min tale har kunnet give anledning til. Jeg var faktisk ikke ude på at grave grøfter. Jeg tror nemlig, det er vigtigt, at vi samler os i bred enighed.

Jeg understregede to gange vores vilje til at arbejde positivt på denne lov. Jeg sagde, at vores synspunkt var, at aftenskolerne skulle op på niveau med foreningsområdet, og jeg sagde ikke noget kritisk om foreningsområdet. Jeg sagde, at inden vi sendte dette ud til de kommunale fællesskabers omsorg – som der altså heller ikke lå nogen kritik af – var vores opgave at sikre den åndsfrihed, som ligger i den nuværende fritidslov. Det var det, jeg sagde, hr. Helge Sander. Så der er absolut ikke nogen grund til at forsøge at grave grøfter eller sætte spørgsmålstegn ved vores velvilje og sympati for store dele af det lovforslag, vi her har til behandling.

Til sidst vil jeg gerne kvittere for de bemærkninger, hr. Helge Sander havde vedrørende daghøjskolerne. Disse bemærkninger er jeg fuldstændig enig i, og jeg synes, det var meget løfterigt at høre det som en afsluttende bemærkning fra Venstres ordfører.

Ingerlise Koefoed (SF):

Så vidt jeg kan citere efter hukommelsen, så stod hr. Helge Sander og sagde: Jeg er glad for, at vi fik de 10 pct. ned på 5 pct.

Jeg er sådan set ikke forbavset, hvis det var Venstre, der fik de 10 pct. ned på 5 pct., men alligevel. For det første er der foregået et utrolig vigtigt forsøgsarbejde, som har vist, at folk kan finde på ting selv, at folk kan gå ind og lave nye projekter, skabe nye initiativer og følge dem op.

For det andet var der engang, Venstre var meget interesseret i, at folk selv fandt på noget. Her står vi så altså med kun 5 pct. tilbage til alt det væsentlige, der kan ske og skal ske – til selvforvaltning, selvaktivitet og kreativitet i de lokale miljøer. Og så er Venstre stolt af – som hr. Helge Sander siger – at vi har fået presset de 10 pct. ned til 5 pct. Inden for de 5 pct. – og hvem kan vide, hvad 5 pct. er i de kommende kommunale folkeoplysningsbudgetter? – skal man sikre nye initiativer, man skal sandsynligvis også sikre små initiativtagere, og man skal sikre det, som fru Eva Møller talte om, nemlig et samarbejde, nogle projekter, som går på tværs af aldersklasserne.

[Ingerlise Koefoed]

Jeg vil meget opfordre hr. Helge Sander og fru Eva Møller til at tænke denne sag igennem en gang til. Det er synd, hvis vi skuffer alle dem, der sidder med de nye og spændende ideer ude i lokalmiljøerne. Vi vil arbejde for, at de 10 pct. bliver et minimum.

(Kort bemærkning).

Helge Sander (V):

Fru Jytte Andersen, jeg synes også, det er meget kedeligt, hvis vi graver grøfter, især hvis det er unødvendigt. Men jeg har lige kigget på mine notater, og i første del af det, fru Jytte Andersen sagde, mener jeg, der blev udtrykt en frygt for, at friheden gik fløjten, når det blev lagt ud til de kommunale fællesskaber. Fru Jytte Andersen ryster på hovedet – jeg er glad for, at det ikke var så negativt ment. For jeg synes, det ville være meget kedeligt, hvis man som udgangspunkt siger, at det kan man overhovedet ikke forliges med.

Men det korte af det lange er: Vi får jo mulighed for at nærme os hinanden under udvalgsarbejdet, og det er vi selvfølgelig meget parate til, men viljen til at indgå forlig har jo nogle gange vist sig ikke at være tilstrækkeligt. Der skal også nogle gange gøres en indsats, og man skal flytte sig, men det ser vi meget frem til.

Fru Ingerlise Koefoed taler om de 5 pct. Vi tror nu nok, at det er meget bredt, for så vidt jeg har kunnet følge debatten her, og også når jeg har været ude til møder, har jeg hørt SF'ere, hvis de sidder i den kommunale del af det politiske liv, udtrykke betænkelighed ved at skulle spare 10 pct. For det bliver det jo i virkeligheden. Der vil jo selvfølgelig ske det, at man trækker 10 pct. fra de bevillinger, man har på området. Så når jeg brugte ordet »vi«, tror jeg, det er meget, meget omfattende.

Men, fru Ingerlise Koefoed, hvad der er meget vigtigere, er, hvad fru Ingerlise Koefoed nu her i aften og mange andre gang på gang glemmer, nemlig at der sker også en kæmpefornyelse i de etablerede organisationer. For de af os, der følger det ganske tæt, ser jo, hvor mange kræfter man bruger på dette område i mange, mange sammenhænge, og jeg synes, vi glemmer at skønne på den store indsats, der her gøres. I hvert fald synes jeg for ofte, at man fra SF's side taler om, hvor mange midler der skal til, så vi i hvert fald nogle gange er i tvivl, om de overhovedet kan blive brugt og i hvert fald brugt for-

nuffigt, når man tænker på, hvor stort behovet er i den etablerede del, hvor vi jo har den store kreds af medlemmer.

Derfor tror jeg ikke, fru Ingerlise Koefoed skal se så ensidigt på det og kun tale om denne forsøgsvirksomhed, der kommer til at foregå uden for de etablerede foreninger.

(Kort bemærkning).

Eva Møller (KF):

Jeg skal blot til fru Ingerlise Koefoed med hensyn til spørgsmålet om de 10 eller 5 pct. til det tværgående arbejde, projektarbejdet og initiativerne sige, at når vi var bekymrede over, at der skulle afsættes mindst 5 pct., så er det, fordi det for os måske kunne føre til tilskudstækning.

Det vil jeg gerne begrunde med, at når de organisationer, vi nu kalder de etablerede – jeg indrømmer, at nogle af dem har 100 år på bagen, og de yngste har vel sådan omkring 40 år på bagen – har kunnet eksistere så længe og har så bredt et tag i befolkningen, er det jo netop, fordi de har evnet at forny sig. Og hvorfor skal de nu til at søge en særlig pulje, når det drejer sig om de aktiviteter, de plejer at lave helt frivilligt? Hvorfor dog ikke blot lade dem forny sig og gøre ganske, som de plejer? De samarbejder jo også på kryds og tværs og på alle mulige leder. Det er vores betænkelighed; det er derfor, vi siger, at vi kunne frygte en tilskudstækning på dette område.

(Kort bemærkning).

Jytte Andersen (S):

Jeg synes også, det var en unødig mistæneliggørelse af velfungerende foreningers, etablerede foreningers evne til at forny sig, der kom til udtryk fra fru Ingerlise Koefoed.

Jeg havde meget sympati for den tilkendegivelse, som fru Eva Møller havde i sin ordførertale om, at dette emne dog var til diskussion.

Det, vi skal tænke på, synes jeg, er, at de penge, som skal tages til de tværgående aktiviteter, altså skal tages fra et andet sted, fra de velfungerende aktiviteter. Så jeg vil godt tilslutte mig fru Eva Møllers tilkendegivelse om en diskussion på dette felt.

Det, vi måske også kunne vælge, når vi nu skal kommunalisere – og det er stadig væk ikke negativt sagt – er måske at overveje, om ikke

[Jytte Andersen]

man skulle overlade det til kommunerne, hvor mange penge de i de lokale fællesskaber synes der var brug for til tværgående aktiviteter. Det vil vi i hvert fald gerne arbejde for i udvalget.

(Kort bemærkning).

Ingerlise Koefoed (SF):

Ja, så skal det altså laves om til, at jeg synes, at det, som de etablerede institutioner laver, er stift, kedeligt og fastlåst. Det har jeg naturligvis ikke sagt et ord om. Jeg har ikke sagt – for det mente jeg ikke var nødvendigt – at der er gjort et meget stort og værdifuldt arbejde også inden for det etablerede. Men jeg er fuldstændig sikker på, at det etablerede nemt kan blive for etableret, hvis der ikke udefra kommer nogle ideer, nogle tanker, nogen kreativitet, der er lidt anderledes.

Det er derfor, jeg beklager, at man i Socialdemokratiet desværre også, kan jeg forstå, nu vil svigte alle de mennesker, der har arbejdet så aktivt, så positivt og så kreativt med nye projekter ude omkring i kommunerne. Dem skal der være plads til på en anden måde, end der er til de etablerede institutioner, som helt klart er nødt til at arbejde med forskellige projekter med faste rammer for deres aktiviteter.

Så vil jeg gerne sige, at tilskudstækning vil der altid være. Tilskudstækning var der vel også, da nogle af de nye projekter blev startet, men de blev til, fordi man vidste, at man kunne få økonomisk hjælp til at gennemføre nogle nye ideer, og det skal man vel ikke skælde folk ud for. Tilskud kan være en nødvendig tilskyndelse til at tage noget nyt op.

(Kort bemærkning).

Stillingen (SF):

Det, der bringer mig herop, er igen hr. Helge Sanders 5 pct., som det nu er blevet til.

Jeg vil gerne lige starte med at sige – nu er der jo mange foreningsrepræsentanter – at det er da helt utroligt, som vi er ved at falde over hinanden for at rose de foreninger. Det er da kun godt; bare vi så også ville hjælpe foreningerne i praksis fremover gennem den kommende lovgivning.

Jeg ved godt – og foreningerne ved også godt – hvordan SF har det med hensyn til foreninger. Det behøver vi slet ikke at tale mere om. Jeg vil hellere taler mere om, at jeg synes, det er

ubehageligt, når fru Eva Møller og andre taler om tilskudstækning. Det er for mig at se et negativt værdiladet ord. Det synes jeg i hvert fald ikke man bør bruge.

Så vil jeg gerne lige sige, at disse 10 pct. – som det forhåbentlig bliver, når vi bliver færdige med forhandlingerne – jo ikke bliver smidt ud i grøften eller bliver brændt af, altså bogstaveligt talt brændt af, det er jo penge, der bliver brugt. Og de etablerede foreninger kan udmærket søge om disse penge, det er jo ikke sådan, at pengene kun kan søges til alt det dér farlige, som hr. Helge Sander er så bange for. Og det besynderlige er jo, at midt under denne »falden på halen« for foreningerne, så glemmer i hvert fald et par stykker af de tilstedeværende, hvem der har ønsket at bevare de 10 pct. Det er så mænd de kære foreninger, som I nu gerne vil have ikke skal have de 10 pct. Det er jo foreningerne selv, der har bedt om at fastholde de 10 pct. Det er mærkeligt, at nu må de ikke få dem af en eller anden grund – den tanke kunne man få. Foreningerne ønsker at bevare de 10 pct. Er det ikke rigtigt?

Pia Dahl (FP):

Ministeren har forladt os. Det er jo næsten synd, når jeg nu skal ønske ham tillykke med, at hans hjertebarn har set dagens lys. Men vi ønsker tillykke fra Fremskridtspartiet, selv om barnet efter vores mening ikke er nogen decideret skønhedsåbenbaring og samtidig bærer præg af en noget sammensat natur.

Jeg finder det utroligt, at det virkelig skal være nødvendigt at udfærdige et så digert værk for at tage stilling til, hvordan befolkningen skal fritidsbeskæftiges.

Der er selvfølgelig en del ting, jeg ikke rigtig kan se konsekvensen i. Jeg mener, lovforslaget lægger op til en større kommunal selvbestemmelse, men ikke desto mindre skal det så nøje indskærpes i dette lovforslag, under hvilke omstændigheder dette skal ske.

Fremskridtspartiet havde da hellere set, at kommunerne selv kunne få lov at bestemme det hele. Men vi vil også gerne lade borgerne selv få lov at betale for det. Det kunne der nok komme en hel del god folkeoplysning ud af, fordi den ville blive skabt ud fra de reelle behov, borgerne havde, og ud fra en en betragtning om, at det kommunale fællesskab altså havde en vis del penge at råde over, og så måtte man vælge, hvilke udbrud der skulle være.

[Pia Dahl]

Vi er ret betænkelige med hensyn til, hvad konsekvenserne af dette lovforslag kan blive. Nu er jeg ny i Kulturudvalget, og også ud fra den betragtning har jeg naturligvis vanskeligt ved, når jeg læser lovforslaget, at se, hvad konsekvensen vil blive i det virkelige liv. Vil det tage fuldstændig overhånd med disse aktivitets-tilskud, så vi kan få tilskud til både det ene og det andet, til alt, hvad vi synes er interessant?

I øvrigt finder jeg også, at regnestykkerne i lovforslaget ikke er særlig veludførte. Det svirrer med tal og mærkelige regnestykker. Hvis man regner ud med en lommeregner, hvad der står på side 10 i bemærkningerne, så når man frem til, at man sparer 3,4 mio. kr.

Fru Jytte Andersen fra Socialdemokratiet har i avisen skrevet, at der er tale om en besparelse på 90 mio. kr., og man opererer så i øvrigt med, at man med hensyn til deltagerbetaling sparer 17 mio. kr., at man sparer 10 mio. kr. ved at give tilskud til aktiviteter i stedet for at udbetale lærerløn, at man sparer 64 mio. kr. ved at overføre motionsgymnastik fra undervisning til aktivitet, at man sparer 3,4 mio. kr. ved at indføre deltagerbetaling af en fjerdedel af udgifterne til aflønning af lærere, og at en forenklet administration vil medføre en besparelse på 50 mio. kr. i kommunerne og 15 mio. kr. i amtskommunerne.

Der er ikke opregnet nogen resultater i lovforslaget, så man skal have god gang i en computer for at finde ud af, hvad dette reelt kommer til at betyde. Jeg kan godt se, det nok er svært for Kulturministeriet at skønne, hvad der vil ske ude i kommunerne. I Fremskridtspartiet vil vi gerne have, at i hvert fald kommunerne i det mindste kunne få ret til at sige: Nej, det her vil vi ikke.

Når jeg udtaler mig skarpt omkring lovforslaget, er det, fordi – og det ved alle vel også – Fremskridtspartiets politik er sådan. Det er ikke ensbetydende med, at vi ikke nøje vil følge udvalgsarbejdet og prøve at få svar på en del af de rejste spørgsmål, fordi det kunne dog værre, at der, når det kom til stykket, var nogle fremskridtsspiselige og fornuftige ting i lovforslaget.

Så skal jeg slutte med at sige, at jeg naturligvis er glad for, at Socialdemokratiet finder, at vores indflydelse har været katastrofal – det glæder vi os over i Fremskridtspartiet.

Så skal jeg til allersidst spørge fru Ingerlise Koefoed, om det virkelig kommer som en over-

raskelse for hende, at – og jeg citerer: »Folk selv kan finde ud af noget«.

(Kort bemærkning).

Ingerlise Koefoed (SF):

Jeg må sige, at jeg er lidt forbavset over det spørgsmål, at jeg skulle være overrasket over, at folk selv kan finde på noget. Jeg står jo netop her og taler om, at det er meget vigtigt, at man giver folk mulighed for stadig væk selv at finde på noget. Jeg står og roser de meget gode projekter og initiativer, der har været under forsøgsprogrammet, forsøg med voksenundervisning. Jeg står og roser, hvordan folk ved selvforvaltning, ved selvsnak, ved samsnak, ved samtaler, ved at gå sammen, har kunnet finde på nogle nye projekter, og så skulle jeg være forbavset over, at folk selv kan finde på noget! Jeg, som altid snakker om, hvor vigtigt det er, at den enkelte får lov at bruge sin kreativitet og sin fantasi. Jeg ved ikke, om vi har misforstået hinanden, men jeg skal nok senere prøve at snakke videre om det her med fru Pia Dahl.

(Kort bemærkning).

Pia Dahl (FP):

Jeg skal sige til fru Ingerlise Koefoed, at det, jeg studsede over, var, at det lød, som om det var noget helt nyt, at der var lavet undersøgelser over og nærmest videnskabelig forskning over, at folk selv kunne finde ud af noget, og derefter så fru Ingerlise Koefoed helt glad ud. Det synes jeg tiden altid har bevist, og jeg mener ikke, man bør nedsætte udvalg osv. for at kunne finde ud af, at folk selv kan finde ud af noget.

Marianne Jelved (RV):

Lovforslag nr L 115 og L 116 er blevet til i et kompromis mellem 3 partier. I maj 1984 lykkedes det Det Radikale Venstre at få vedtaget et såkaldt 10-punkts-program her i Folketinget, og det vil gå over i historien, at SF undlod at stemme, at Socialdemokratiet stemte imod, og enhver radikal ved, at det lykkedes Det Radikale Venstre at få dette 10-punkts-program vedtaget med et andet flertal end de 2 partier, som jeg lige har nævnt, fordi vi havde – jeg kan ikke finde andet udtryk – en klemme på de andre.

Folkeoplysningsudvalget har sideløbende arbejdet med alle de forsøg, der har været lavet

[Marianne Jelved]

med baggrund i 10-punkts-programmet. Jeg vil godt her sige, at jeg synes, det er et anerkendelsesværdigt arbejde, der er blevet gjort rundt omkring i landet med tusinder af mennesker, der lokalt har taget fat og har forstået og fattet ideen i 10-punkts-programmet langt hurtigere, end størstedelen af Folketingets medlemmer gjorde det. Det er flot, og det viser, at tankegangen bag de punktprogrammer, som De Radikale har fremsat i dette Folketing og fået vedtaget med større og større flertal, efterhånden som vi kom ind igennem rækken, har båret frugt og også har smittet af på tankegangen på Christiansborg.

De politiske intentioner i 10-punkts-programmet og i folkeoplysningslovforslaget, som vi behandler i dag, var og er, at udviklingen af voksenundervisning og folkeoplysning skal ske efter et decentralt mønster. Det er utrolig væsentligt, og det er en forandring, og forandringer er vanskelige at kapere, også for nogle politiske partier.

Dernæst var det intentionen, at deltagere, undervisere, initiativtagere skal have en udstrakt frihed til at bestemme indhold og form. Og det betyder i et andet ordvalg, at mangfoldigheden skal styrkes.

For det tredje var intentionerne, at der fortsat skal være mulighed for fornyelse og for utraditionelle folkeoplysningsaktiviteter bredt forstået. Og den sidste intention er pulsslaget i folkeoplysningsvirksomheden.

Ved siden af disse gode intentioner, som alle på et overordnet niveau kan skrive under på, har det været et ønske dels fra kommunerne, dels fra regeringen og såmænd også fra Det Radikale Venstre – det vedkender vi os gerne – at man får en model, der også kunne tilgodese behovet for at styre udgiftsudviklingen på dette område.

Nu står vi altså med et lovforslag, som skal forsøge at opfylde disse intentioner. Jeg vil godt understrege, at formålet med lovforslaget er, at der skal være offentlige tilskud og lokaler til den frie folkeoplysning, og der skal være respekt for initiativtagernes egenart og egen forvaltning. Det skal ske ud fra en decentral model, og det bliver jo et springende punkt, tror jeg nok, i de kommende forhandlinger. Tanken er, at ansvaret og kompetencen lægges hos kommunerne, og den enkelte kommune får altså ansvaret for at fastsætte det samlede økono-

miske niveau, og kommunalbestyrelsen får ansvaret og kompetencen for at udarbejde regler for tilskud til virksomheden som helhed sammen med folkeoplysningsudvalget, der nedsættes i kommunerne. Og det er ikke uden grund, at lovforslaget indeholder et forslag til, hvordan det folkeoplysningsudvalg skal se ud, selvfølgelig. Det er altså heller ikke uden grund, at det ser ud, som det gør, uanset at også regeringspartierne ordførere har et ønske om at diskutere det i udvalget. Principielt kan man jo diskutere alt i udvalget, det erkender jeg.

Men det er vigtigt, at der ikke sidder kommunalbestyrelsesmedlemmer i det udvalg, for politikerne i kommunerne skal varetage de overordnede, principielle politiske spørgsmål, og så skal de i øvrigt overlade det til kommunens borgere at forvalte og udfylde de rammer, som politikerne har fastlagt. Det er faktisk en demokratisering af det danske samfund, og det er det, vi ønsker, bl.a. med dette lovforslag.

Folkeoplysning skal deles i to hovedområder – det har også givet anledning til mange diskussioner – undervisning og aktiviteter, og der er forskellige typer tilskud til de to hovedområder. Der er vi selvfølgelig inde i diskussionen om, at bestemte typer tilskud altså er mere værd end andre i kroner og øre, og det afstedkommer straks opfattelsen af, at der er mere prestige ved dem, der får de fleste kroner og øre. Det er faktisk temmelig trist at måtte høre på det, fordi det netop ikke er i folkeoplysningens ånd at tænke på den facon. Men det må vi jo tage op og diskutere og se om vi kan ændre ved.

Der har været meget diskussion om motionsgymnastik, afspænding og yoga, fordi det nu kun var aktiviteter og ikke det fine: undervisning. Jeg beklager, at diskussionen får den drejning, og jeg beder om, at man lægger mærke til, at det er gjort klart nede i bemærkningerne til lovforslaget, at det er op til den enkelte kommunalbestyrelse at beslutte, hvad der skal være undervisning, og hvad der skal være aktiviteter. Og den opgave og det ansvar tør jeg egentlig godt give de enkelte kommunalbestyrelser.

I øvrigt bygger den skelnen jo på de erfaringer, man har gjort igennem mange, mange år med idrætsforeningernes og oplysningsforbundenes forhold til motionsgymnastik. Det skal jeg ikke komme ind på.

Specialundervisningen har også været nævnt som et problem. Der skal gives tredobbelte til-

[Marianne Jelved]

skud – det er sikret i loven – pr. deltagertime, og deltagerne fra disse grupper skal efter lovforslaget betale deltagergebyr på lige fod med alle andre grupper. Det synes jeg er rigtigt. Det er en anerkendelse af, at uanset om man har et handicap af den ene eller den anden art, bruger den ene eller den anden type folkeoplysningsmuligheder, så er der et deltagergebyr at betale.

10 pct. er blevet til 5 pct. Bl.a. har hr. Stillinger gjort meget ud af det, og det forstår jeg godt; det ville jeg også have gjort, og det gør jeg så også nu. Jeg har tidligere sagt, at denne del af lovforslaget er et pulsslæg i lovforslaget. Det er et kompromis imellem tre partier i regeringen, at det er blevet ikke 10, men 5 pct. Og jeg skal så være lige så åben, som bl.a. hr. Helge Sander har været, og sige, at Det Radikale Venstre under udvalgsarbejdet er meget åben for at diskutere også dette punkt ligesom alle de andre.

Ungdomsskoler, produktionsskoler og daghøjskoler får en selvstændig lov. Det er skoler, der fleksibelt og ud fra lokale forhold og behov giver unge og voksne muligheder for at få fat i det grundlæggende i folkeoplysningen: den personlige udvikling og styrke til at tage fat i de udfordringer, der gør livet til den enkeltes anliggende i fællesskab med andre.

Der er vigtige danske traditioner og fornyelser i de to lovforslag.

Alle de mange henvendelser, vi har fået, vil indgå i de overvejelser, vi nu gør os i udvalgsarbejdet. Og jeg skal hilse og sige, at de radikale kvinder har ikke sovet, men i modsætning til f.eks. andre kvinder har vi den tør, som er grundlæggende, at ansvar ansvarliggør, og at folk kan selv, hvis rammerne er vide nok. Og det er faktisk det, 10-punkts-programmet, 7-punkts-programmet, 5-punkts-programmet, som nogle kalder »summiderne«, og det kulturpolitiske idéprogram formentlig også vil vise. Det, de tre programmer har vist, er, at hvis man får lov, så kan man meget bedre, end når vi sidder herinde og detaljstyrer det hele.

Det er Det Radikale Venstres styrke, at vi tør placere os dér, hvor vi får reel indflydelse, så vi kommer i den rigtige retning, og det er disse lovforslag udtryk for.

(Kort bemærkning).

Jytte Andersen (S):

Jeg kan godt forstå, at fru Marianne Jelved beklager, at dette med motion kommer frem.

Det lyder jo så umiddelbart smukt at sige, at undervisning og aktivitet er ligeværdige, og det er hånden og ånden, der går op i en højere enhed. Det har været tradition, det har været et særkende i folkeoplysningsammenhæng igennem 20 år. Godt nok for det.

Men det virker jo helt ejendommeligt og også, synes jeg, kritisabelt, at et forlig, en aftale, forståelse, kald det hvad man vil, der er strikket sammen på en sådan måde mellem idrætsorganisationerne og oplysningsforbundene i folkeoplysningsudvalget med møje og besvær, har det været mit indtryk, og efter mange års krig – det ved vi, der har siddet i Uddannelsesudvalget – bliver brugt til en meget hård beskæringsblok, når man allerede i lovforslaget trækker 64 mio. kr. til sig. Det kan så være den økonomiske nødvendighed. Men spørgsmålet var, om det skulle gøres dér, om det skulle gøres på den måde. Så ligeværdigheden, fru Marianne Jelved, virker ikke så troværdig, når besparelsen hentes hjem på det område.

Men det, jeg egentlig bad om ordet for, var selvfølgelig de bemærkninger, der faldt indledningsvis. Socialdemokratiet stemte ikke for 10-punkts-programmet. Nej, det gjorde vi ikke, og det vedstår vi glad og gerne. Vi gjorde det ikke, fordi det gik ind i en sammenhæng, hvor vi diskuterede betalt frihed til uddannelse, og vi ved i dag, at betalt frihed til uddannelse jo ikke blev realiseret via 10-punkts-programmet.

Vi tror faktisk på, at Udviklingscenteret, som var etableret dengang, glimrende kunne have fået sine bevillinger, som det har fået over finansloven, og som vi har stemt for – dog ikke i denne omgang. Vi er også overbevist om, at folkeoplysningsudvalget nemt kunne være blevet nedsat uden 10-punkts-programmet.

Vi har ikke nogen problemer med det, fru Marianne Jelved, men det er jo meget morsomt.

(Kort bemærkning).

Holger K. Nielsen (SF):

Jeg synes, at den radikale ordførers henvisning til 10-punkts-programmet var meget relevant, og i den sammenhæng gjorde den radikale ordfører meget ud af, at der med denne nye lov er tale om en decentralisering.

Dér synes jeg, man ærligt må erkende, at der er tale om »både og«. Der er tale om en decentralisering af den økonomiske styring. Men på et andet punkt er der jo tale om en centralise-

[Holger K. Nielsen]

ring, i og med at det i den gamle lov var sådan, at hvor der var en gruppe mennesker af et vist antal, der ønskede at starte en aktivitet, så kunne de gøre dette. Altså decentralisering på det allerlaveste niveau, selvforvaltning i egentlig forstand, hvor jo dette princip fjernes i den nye lov og i stedet for bliver erstattet af en kommunalisering. Det tror vi godt kan give problemer, og vores opfattelse af decentralisering er altså, at det ville være bedre at fastholde den egentlige selvforvaltning. Men i forlængelse af dette er det i hvert fald vigtigt, at de 10 pct. fastholdes, hvis man kan bruge det udtryk her.

Jeg synes, det var nogle interessante slør, der blev revet af regeringens interne diskussioner om den sjakren, der tilsyneladende foregår i regeringen om procentsatser, hvor Det Radikale Venstre ønskede 10 pct., Venstre og De Konservative 5 pct. Jeg kan forstå, at Socialdemokratiet i denne sag støtter De Konservative og Venstre. Der er jo virkelig lagt op til nye konstellationer i dansk politik efter det her. Men i hvert fald skal det ikke være nogen hemmelighed – man kan så tænke over, hvilke motiver Socialdemokratiet kan have til det, det kan vi jo alle sammen tænke på – at vi synes, det er vigtigt at holde fast i de 10 pct. Og i den sammenhæng vil jeg sige, at vi fuldstændig støtter Det Radikale Venstre i regeringen og vil give al vor støtte til, at Det Radikale Venstre får større vægt i regeringen.

(Kort bemærkning).

Ingerlise Koefoed (SF):

Jeg vil også gerne takke fru Marianne Jelved for den åbenhed, hun lagde op til med hensyn til, hvad der videre skal ske med folkeoplysningsloven og vel også med spørgsmålet om de mere frie aktiviteter og de 10 pct.

I SF har vi jo også stor tillid til det decentrale led. Vi ser meget gerne, at beslutningerne træffes meget nær ved de mennesker, som beslutningerne vedrører, dvs. ude i kommunerne, ude i lokalområderne, ude hos mennesker selv. Når vi er en lille smule betænkelige, skyldes det altså ikke mistænksomhed over for kommuner m.v., men det skyldes, at vi ved, at kommunerne i disse år er kommet i en kolossalt vanskelig økonomisk situation, at de har mange andre opgaver at løse end folkeoplysningsopgaver, og at det kan være vanskeligt for dem, hvor gode intentioner de end måtte have på dette område,

at leve op til deres egne ideer om, hvordan det bedst skulle forvaltes. Der er store sociale opgaver at løse, der er store formelle uddannelsesopgaver at løse for kommunerne, og man kan frygte, at dette område, når det ryger helt ud på det kommunale plan, kommer til at mangle nogle penge.

Det er ikke af mistænksomhed, det er af realisme, fordi vi ved, hvordan kommunernes situation er.

(Kort bemærkning).

Marianne Jelved (RV):

Det er til fru Jytte Andersen, der beklager, at det netop i beregningerne, i økonomien, er motionsgymnastikken, der har måttet holde for.

De beregninger, altså hele ideen med tallene, 1,3 mia. kr., og hvad der ellers står af tal, er jo en beregningsmåde for at sige: Så stor en del skal ud til kommunerne i bloktilskud. Det, vi ser og har set igennem alle årene, eller i hvert fald mange år tilbage i tiden og op til nu, er jo, at kommunerne giver langt højere tilskud til fritidsaktiviteter bredt, end der er lovpligt til. Jeg har ikke nogen grund til at tro, at man pludselig skal ændre retning på dette område i kommunerne. I hvert fald er jeg til sinds at lade kommunerne prioritere inden for deres områder. Siden 1982 er der jo sket en temmelig stor økonomisk belastning, beskæring, hvad vi nu vil kalde det, af kommunernes muligheder – siden 1982! Alligevel er tilskuddene fra kommunerne til kulturelle aktiviteter vokset i den periode. Det tror jeg nok man kan finde ud af.

I hvert fald anerkender jeg, at uanset om man er en kommune eller et land som Danmark, så er der altså nogle samfundsøkonomiske hensyn at tage, og det er det, der også gør sig gældende.

Derfor vil jeg sige, at hvis jeg udtrykte mig på den måde, at SF kunne forestille sig, at jeg antydede, at SF havde mistænksomhed over for kommunerne, så har det ikke været min hensigt. Derfor er det, jeg nu har sagt til fru Jytte Andersen, egentlig også et svar til fru Ingerlise Koefoed.

Til hr. Holger K. Nielsen: Jeg kan godt se ideen i det med de 12 personer. Så har man et hold osv., og så betaler staten, og der er ikke nogen vej udenom. Det er i orden. Men vi er over det punkt. Vi er nået dertil, hvor man skal have gennemskuelige systemer ude i kommunerne og være med til at diskutere ansvar og prioritering.

Jette Pors (CD):

Jeg sidder ikke i Kulturudvalget, men da vores ordfører ikke er til stede, er det altså et lovforslag, som har optaget mig de sidste par døgn. Jeg skal prøve at sige nogle ting, sådan som jeg ser det.

Folkeoplysning kan jo foregå på mange forskellige måder og på flere forskellige niveauer; det ved vi danskere vel bedre end de fleste. Og vi har da også fået opbygget nogle gode traditioner, som de fleste af os stadig væk gerne værner om.

Nu står vi så med lovforslag nr. L 115, som, hvis det gik uhindret igennem Folketinget, ville bryde, set med mine øjne, ganske markant med netop den tradition, der bygger på alles ret til at dygtiggøre sig og tilpasse sig nye tider, som man taler så meget om, når man bl.a. taler om »Sundhed for alle år 2000«.

Det lyder umiddelbart tilforladeligt, når der i L 115 tales om det frie initiativ, den frie deltagelse, det frie lokalevalg for børn og unge osv. Men hvis man nærlæser teksten og spørger fagfolkene, er det vist så som så med disse frihedsrettigheder. Teori er ét, praksis tilsyneladende noget ganske andet.

CD har bundet sig til at spare 25 mio. kr. på fritidsundervisningen som følge af finanslovaftalen, så vidt jeg er orienteret, og det forpligter. Men her ved førstebehandlingen vil jeg trække det frem, som jeg i det sidste par døgn har hæftet mig personligt ved.

Jeg vil gerne for det første ind på opdelingen i undervisning og aktiviteter med forskellen i tilskudsberettigede beløb. Det er allerede nævnt. Jeg synes, der allerede her er uklarheder i lovforslaget.

I den forbindelse vil jeg gerne spørge ministeren, hvordan begrebet objektive kriterier skal tolkes, og hvem der skal tolke det. Ja, egentlig er svaret jo faldet, men jeg spørger alligevel: Er det kommunalbestyrelserne, der rundt omkring i hele landet selv skal vurdere, hvad der er objektivt? Så er der dog trods alt en vis sandsynlighed for, at nogle kommuner måske vil lade sig friste til at spare uhensigtsmæssigt meget på måske forkerte områder.

Det er sådan i dag, så vidt jeg ved, at der tildeles tilskud efter elevantal. Dette ønskes nu ændret, så der fremover gives tilskud efter andre regler, som i heldigste fald hindrer øgede tilskud de steder, hvor der kunne være god

grund til en forstærket indsats, eksempelvis specialundervisningsområdet, som jeg altså er faldet over.

Det er jo en kendt sag, at mange både fysisk og psykisk handicappede hidtil er blevet hjulpet godt på vej netop via fritidsundervisningen. Disse mennesker er meget ofte afhængige af deltagelse på små hold. Hvis intentionerne i lovforslaget følges, som jeg læser dem, så tvinges skolerne indirekte til at presse så mange elever som muligt ind på hvert hold for overhovedet at få råd til at eksistere.

De meget væsentlige undervisningsområder som f.eks. bevægelsesfagene kommer for mig at se i fare for at blive presset ud i mørket, selv om fru Marianne Jelved ikke kan lide, at vi drejer det derhen. Disse fag vil få prædikamentet »aktivitet« i stedet for undervisning, og så er vejen alt andet lige banet for besparelser, som jeg anser for at være – ja, lad mig sige min personlige mening – næsten umoralske, hvis det sker. Og det er set ud fra en kulturpolitisk såvel som ud fra en sundhedspolitisk synsvinkel.

Det er allerede nævnt, men lad mig sige det igen, at mere end 200.000 mennesker eller ca. 23 pct. af samtlige deltagere har hentet hjælp og vejledning bl.a. via afspændingspædagogerne, når fysiske skavanker skulle udbedres. Jeg taler ikke så meget om motionsgymnastik for os, der er lidt for kraftige til at pynte ved en opvisning i idrætsforeningerne, men om de mange, som bevisligt og under kyndig vejledning har forbedret deres velbefindende i en sådan grad, at man med rette kan tale om store indirekte besparelser i sundhedssektoren.

Så tales der om der frie lokalevalg for børn og unge. Ja, hvis vi bare hurtigt konstaterer, at lokalerne ikke altid er, hvad de bør være, så skal det da vel ikke til at være sådan, at unge mennesker fremover skal have ret til at smide ældre deltagere ud af f.eks. gymnastiksalen eller husgerningslokalerne eller andre lokaler under påskud af retten til frit at vælge. Jeg vil gerne bede ministeren om at uddybe, hvad der ligger i det. Jeg synes selv, der bør være nogle standardregler på det område, for vi må ikke ende dér, hvor den modne del af befolkningen isoleres, fordi de unge nu skal til.

Der er sagt mange kloge ting i dag, og jeg vil så her til sidst erindre om, at behovet for viden på alle niveauer er stigende. Kundskabstilgængelse, hvad enten vi læser os til den eller motio-

[Jette Pors]

nerer os til den, er en dominerende drivkraft i de fleste danskeres hverdag. Det er bedre at spare, synes jeg, ved at undlade diverse kommunale prestigebyggerier end ved at indsnævre betydningen af menneskers behov for viden og udfoldelse.

Lovforslag nr. L 116 vil jeg ikke sige så meget om i dag, men det har undret mig, at daghøjskolerne nu, hvor de har bevist deres eksistensberettigelse under fritidsloven, skal pilles ud af deres naturlige sammenhæng med aftenskolerne. Men det er noget, der vil blive drøftet under udvalgsarbejdet, har jeg kunnet forstå på debatten i dag.

Jeg kan altså ikke love ministeren CD's uforbeholdne støtte, men jeg kan på den anden side heller ikke direkte afvise lovforslaget; dertil er der for mange uafklarede punkter. Jeg sammenholder det også med den forpligtelse, der ligger på CD med finanslovaftalen.

Lysholm Christensen (KRF):

Det er jo aldrig så morsomt at være sidst i tallerrækken, og det bliver ikke bedre af, at klokken nærmer sig 22 her ud på aftenen.

Vi lever i en tid, hvor alt er under hastig forandring. Vi er under pres fra den teknologiske udvikling, som kræver omstilling, stadig dygtiggørelse. Og det er jo ikke dygtiggørelse i den forstand, vi har på Tingets dagsorden i aften, det er folkeoplysning. Men disse to områder hører nøje sammen. Vi kan ikke klare den tekniske og faglige udfordring, hvis ikke vi mestrer livet i et socialt fællesskab, kulturelt og etisk. Jeg tror, vi går til i materialisme, teknologi og fremmedgørelse, hvis der ikke er et bredt tilbud af fritidsaktiviteter for landets borgere i alle aldre. Det er i høj grad en samfundsopgave at stille midler og lokaler til rådighed for alle de aktiviteter, som er i gang.

De kommende år vil stille meget store krav til vores folkeoplysning. Det kom tydeligt frem ved en velbesøgt høring, vi havde i landstings-salen. Professor Fjord Jensen sagde, at vi står over for et ulmende oprør fra de unge på 40. Han skitserede denne gruppe borgere, som for så vidt står i en ny situation i vor tid. De har en lang periode af deres liv tilbage, rent statistisk set i hvert fald, de er tidligt blevet af med deres børn, som er rejst tidligt hjemmefra, mange vil komme til at stå uden ægtefælle, en del uden arbejde måske også. Der vil blive et voldsomt

pres fra denne gruppe, et pres i retning af aktiviteter af mange forskellige slags. Det er et nyt behovsområde lagt oven i dem, vi allerede kender i relation til folkeoplysning.

Men nu gælder det det aktuelle lovforslag, og Kristeligt Folkeparti finder da forslaget positivt i sit hovedsigte. Her er der skabt nogle rammer og givet nogle midler, stillet lokaler til rådighed for de folkelige aktiviteter i bred forstand, som er i gang i vort folk.

Vi er også tilfredse med den decentralisering, der er lagt op til: kommunal administration, selvforvaltning, tilpasning til de lokale forhold. En forenklet administration er heller ikke af vejen. Vi ser frem til, at det kan blive mere enkelt at administrere pengene til dette område.

Så vil jeg også pege på et område, der vist ikke er nogen andre der har nævnt. Vi ser frem til, at man rent lokalt får mulighed for at bortluge nogle af de vildskud, som man efter min mening finder i de kataloger, der bliver udsendt: Orienteringskataloger for at nævne en ting. Jeg tror nemlig, at disse oplysningsforbund har et imageproblem. Det er et taknemmeligt emne, der kommer frem hvert fjerde år i den kommunale valgkamp, og så finder man disse vildskud frem fra oplysningsforbundenes kataloger og siger: Det er også forfærdeligt, at vore penge skal bruges til sådan noget.

Derfor tror jeg, at det kan være nyttigt også for det folkelige arbejdes omdømme og troværdighed, at der måske bliver trukket en grænse et sted. Den skal vi ikke sætte her i Tinget – det hverken kan eller skal vi – men det tror jeg man kan ude lokalt efter den nye lov.

Derfor ser jeg også med stor glæde, at yoga er trukket ud, for jeg tror ofte, at yoga kan være – ja, det kan være ganske almindelig motionsgymnastik i mange tilfælde, men der er desværre også en del eksempler på, at det er en aktivitet med et skjult formål, hvor man forsøger at blive ét med kosmos og verdensaltet, eller hvordan man nu kan udtrykke det. Den slags skal folk naturligvis have frihed og ret til at deltage i, men så må de selv betale.

Derimod er jeg bare ked af, at motionsgymnastikken i almindelighed er trukket ud af det. Ikke fordi min egen lørdagsmotion i AOF er i fare, for den kan jeg såmænd godt få råd til at betale selv. Jeg er bare bange for, at der er mange andre på holdet, der ikke har råd til at betale den. Og desuden forsvinder det måske helt fra

[Lysholm Christensen]

oplysningsforbundet, når der ikke bliver tilskud. Jeg er også lidt bekymret over, at man vil flytte det til idrætsforeningerne, gymnastikforeningerne, for jeg tror egentlig ikke, de er gearet til denne form for aktivitet.

Så kunne vi naturligvis udsende det signal til disse idrætsforeninger: Nu må I sørge for at oprette en aktivitet, som disse motionister kan være trygge ved at deltage i.

Jeg er i hvert fald meget opmærksom på, at vi får sikret denne motion, fordi det har et forebyggende sigte. Det kan undre, at en radikal kulturminister ikke har mere sans for det forebyggende arbejde, end der er givet udtryk for i lovforslaget. Jeg tror, vi sparer de penge andre steder i statens budgetter.

Så var der de 10 pct., som mange har været inde på. Jeg starter med at sige »de 10 pct.«, for det synes jeg også det skal være. Debatten har båret præg af lidt forkludring eller forplumring, tror jeg nok. Det er ikke et spørgsmål om at fjerne nogle penge fra området. De er der stadig væk. Det er bare en anden fordeling.

Og når jeg siger 10 pct., så er det, fordi jeg er bekymret for nye aktiviteter og for små foreninger og oplysningsforbund. Jeg er bange for, at de kan få problemer med at komme igennem med nye ting, hvis ikke vi har mere end 5 pct. i denne pulje. Det er jo ikke kun til forsøg, der skal tages fra denne pulje. Det er også til nye initiativer.

Det var nogle af mine betænkeligheder, jeg kom frem med her til sidst, om motionen, de 10 pct. og den hensyntagende specialundervisning. Der er også noget dér, vi skal have klaret op under udvalgsarbejdet. Det skal også sikres.

Der er lige en ting mere. Det er folkeoplysningsudvalget og dets sammensætning. Man kan frygte, at det bliver et forum, hvor de store sidder og slås om pengene. Jeg er bange for, at de små foreninger, de små oplysningsforbund, eller hvem det nu kan være, vil få yderst vanskeligt ved dels at få sæde i udvalget, dels at få nogle penge. De stores kamp om pengene er jeg bange for.

Daghøjskoler: Det er udmærket, at de nu bliver lovmæssigt forankret.

Med hensyn til forslaget om kommunernes pligt til at støtte ungdomsskoler og produktionskoler har jeg ikke nogen særlige bemærkninger. Det virker umiddelbart rimeligt. Dog kan man beklage, at daghøjskolerne bliver indsnævret til kun at være for de arbejdsløse.

Vi skulle gerne ende arbejdet med dette lovforslag på den måde, at vi får givet et solidt håndslag til oplysningsforbund, aftenskoler, idrætsorganisationer, frivilligt børne- og ungdomsarbejde m.v., et godt håndslag, som de har fortjent og trænger til. Vi kan ikke undvære det personlige og private initiativ, men det skal støttes af penge og midler til lokaler, og det håber vi at denne lov kan gøre på bedste måde.

Kristeligt Folkeparti vil arbejde positivt med i udvalget, men de forbehold, som jeg har taget, vil vi gerne stille spørgsmål om, og vi vil måske også søge at få det ændret.

(Kort bemærkning).

Stillinger (SF):

Jeg vil starte med at rose hr. Lysholm Christensen. Der var mange positive ting i det, hr. Lysholm Christensen sagde, og det lover da godt for samarbejdet om dette lovforslag.

Der var en enkelt ting, jeg godt vil bemærke. Hr. Lysholm Christensen omtalte de såkaldte vildskud, orientalsk mavedans osv. Det er faktisk grunden til, at jeg er rædselsslagen for, at der findes for mange Lysholm Christensen'er rundt omkring i de kommende folkeoplysningsudvalg. Jeg er bange for, at der er nogle, der sidder og laver en form for sindelagskontrol derude og siger: Puha! Det vil vi ikke have. Jeg vil ikke have, at sådan noget finder sted, og det er jeg bange for.

Jeg vil som sagt gerne have lov til at rose hr. Lysholm Christensen, men også at være glad for, at der ikke bliver for mange Lysholm Christensen'er som formænd for disse folkeoplysningsudvalg. Sindelagskontrol skal vi ikke have i den nye lov, og det er jeg en lille smule bange for, hvis det bliver, som hr. Lysholm Christensen siger.

(Kort bemærkning).

Jytte Andersen (S):

Hr. Lysholm Christensen var så glad for hovedsigtet med lovforslaget, og det er jeg i og for sig også, for der står i lovforslaget meget tydeligt, at den enkelte kreds' idépolitiske grundlag, organisatoriske struktur, frie emnevalg, frie valg til at tilrettelægge og frie dispositionsret skal respekteres.

Det er faktisk noget af det helt centrale, hvis vi skal aflevere loven her fra Folketinget til

[Jytte Andersen]

kommunerne, hvis vi vil sikre åndsfrigheden, hvis vi vil sikre det, folkeoplysningen har bygget på i 100 år.

Det er lidt ærgerligt at få luftet en aversion mod orientalsk mavedans. Der kunne være andre politikere i de lokale folkeoplysningsudvalg eller organisationsfolk eller i kommunalbestyrelserne, der havde nogle andre aversioner: madlavning eller noget andet. Der findes jo et utal af fag.

Så er det, det begynder at blive farligt, hr. Lysholm Christensen. Jeg håber meget, at vi under udvalgsarbejdet kan få forklaret Kristeligt Folkeparti, hvor farligt det egentlig er at sige: Det bryder jeg mig om, og det bryder jeg mig ikke om.

Dér, hvor jeg tror, det er fornuftigt af os, dér hvor jeg tror, udlugningen vil ske med dette forslag – det er jeg også tilhænger af – er, at vi jo godt ved, at der er nogle aftenskoler, der ikke er aftenskoler i demokratisk forstand og i folkeoplysningens ånd, men mere er nogle små forretninger. Den type aftenskoler, som mere er kommerciel business, vil vi gerne være med til at luge ud.

Det var det, jeg troede hr. Lysholm Christensen mente, og det var ærgerligt, at det ikke var det.

(Kort bemærkning).

Ingerlise Koefoed (SF):

Ja, vi fortsætter lidt endnu med den orientalske mavedans. Det er ikke så længe siden, der var en udsendelse i tv, hvor nogle af hr. Lysholm Christensens 47-årige kvinder fortalte, hvad for nogle oplevelser de havde haft, efter at de var kommet i den situation, som her blev beskrevet. De var blevet eller havde ønsket at være alene. De var ikke særlig velhavende. De havde måske ikke nogen uddannelse. En af dem fortalte, at for hende havde det været en kolossal befrielse og en stor glæde, at der inden for hendes fritidsundervisning fandtes et hold, hvor hun uden at betale så forfærdelig meget kunne dyrke orientalsk mavedans sammen med en hel masse andre kvinder i nogenlunde samme position. Og hun viste endda i tv, hvordan hun dansede det, og det gjorde hun ganske flot.

Med hensyn til yoga vil jeg sige, at jeg tror faktisk ikke, at der er nogen danskere, der går hen og bliver hinduer af at dyrke yoga. Det kan

godt være, at de får udvidet deres bevidsthed, fordi de slapper af og derved måske får en større livsfornemmelse og sådan noget, og det er fint nok. Men for øvrigt synes jeg da ikke, at det at være hindu i sig selv er noget særlig mistænkeligt.

Det, jeg ville sige med det her, er ikke, at jeg vil tage stilling til orientalsk mavedans og yoga inden for folkeoplysningen, men jeg vil sige: Lad os dog nu overlade det til kommunerne. Og hvis der er pression fra 47-årige kvinder, der gerne vil danse orientalsk mavedans, så er jeg sikker på, at de også kan komme til det under folkeoplysningen ude i kommunerne, hvis de f.eks. danser for kommunalbestyrelsen.

(Kort bemærkning).

Marianne Jelved (RV):

Kristeligt Folkepartis ordfører var betænkelig ved besparelserne. Jeg mindes ellers meget debat i medierne sidst i det gamle år om, at kulturbudgetterne var for høje, og den slags.

Jeg er betænkelig, hvis alt skal gøres op i besparelser, altså hvorvidt der er tale om besparelser eller ej. Det er da en underlig opgivende måde. Og det er ikke kun til Kristeligt Folkepartis ordfører, jeg siger det her, det vil jeg godt understrege. Udfordringerne er da at løse opgaverne under de økonomiske vilkår og rammer, der nu dengang er. Det kræver godt nok, at man springer lidt ud og er lidt kreativ, har lidt fantasi og finder nye måder at løse opgaverne på. Det er det, vi ser vidt og bredt rundt omkring i kommunerne. Det er det, man ønsker: en større ansvarlighed.

Det er det, der er demokratiseringen, at man tør lægge noget ud, for det forudsætter, at ansvar og kompetence følges ad og lægges ud. Og det giver måske også mulighed for større bevidsthed om ressourcerne, medansvar også for dem, man er fælles om at dele ressourcerne med.

Derfor en appel til, at alt dog ikke skal gøres op i kroner og øre, men tag fat i ideerne og vær lidt kreativ.

(Kort bemærkning).

Lysholm Christensen (KRF):

Hr. Stillinger var lidt bekymret, hvis der kom til at sidde for mange af min slags i disse udvalg. Det, jeg vil sige med mine bemærkninger

[Lysholm Christensen]

om disse såkaldte vildskud, er, at jeg tror, at vores folkeoplysning er bedst tjent med, at man selv forsøger at sætte en grænse. Og jeg sagde også: Den grænse skal vi ikke sætte her i Tinget. Jeg tror ikke, at kommunen skal lave hverken en positivliste eller en negativliste. Men oplysningsforbundene kan vi godt sende det signal, at vi tror, at de er bedst tjent med ikke hvert fjerde år at få den debat i den kommunale valgkamp, at man skal give penge til dit og dat. Det vil styrke tilliden til hele området. Det var det, jeg gerne ville have sagt.

Til fru Ingerlise Koefoed vil jeg sige, at jeg ikke udtrykte betænkelighed ved det at være hindu. Jeg mener bare, at yogaundervisningen ofte kører efter en for dårlig beskrivelse af indholdet, og at der ofte foregår aktiviteter, som ikke står i programmet. Folk har krav på at vide, hvad de melder sig til.

Forretningerne er jeg heller ikke glad ved. Fru Jytte Andersen var ked af, at jeg ikke havde nævnt dem. Det kunne jeg godt have gjort. Jeg er helt enig med fru Jytte Andersen i, at det ikke er noget, vi skal samle på.

Tredje næstformand (Povl Brøndsted):

Den næste korte bemærkning skal være meget epokegørende, hvis jeg ikke skal gå tilbage til ordførerrækken.

(Kort bemærkning).

Jytte Andersen (S):

Fru Marianne Jelled: Nu skal Det Radikale Venstre jo ikke være for hellig og gøre det til noget odiøst, at vi er optaget af, hvad det er for en økonomisk ramme, der skal selvforvaltes inden for.

Ministeren gjorde meget ud af ved præsentationen af udkastet til det her lovforslag at understrege, at der ikke er tale om et besparelsesforslag. Der blev sendt en pressemeddelelse ud, og vi var alle sammen trygge ved, at de forudsætninger, alle høringssvarene er blevet formuleret under, er, at det her ikke er et besparelsesforslag.

Alligevel har vi set, at det er blevet snerpet ind, så forudsætningerne for alle de organisationer, der har ladet høre fra sig i den her sag, faktisk har ændret sig.

Det er faktisk på den baggrund, det er interessant at tale økonomi, nemlig når posen bliver mindre, og når samtidig finansieringsformen

ændres så afgørende, som det er sket. Det gør selvfølgelig, at vi er mange, der er nervøse og bekymrede for de mange »kan'er« i lovforslaget. Selv om fru Marianne Jelled sagde før; at der skal gives tilskud, så er der forbavsende mange »kan'er« i den lovgivning.

Det er dér, vores bekymring er, når der samtidig er snævret ind, og vi var trygge ved, at kulturministeren understregede udgiftsneutraliteten ved præsentationen af udkastet.

(Kort bemærkning).

Glønborg (KRF):

Jeg kan ikke lade være med at tage ordet, fordi der åbenbart desværre også her i Folketinget hersker begrebsforvirring med hensyn til, hvad man forstår ved yoga.

Jeg tror, vi alle sammen er enige om, at når det drejer sig om undervisning, så er det helt i orden, hvis vi giver tilskud til undervisning i et eller andet inden for kristendom.

Men jeg tror, folk ville protestere, hvis man gav sig til at holde bedemøde og udøve gudstjenestelige funktioner i forbindelse med denne undervisning i, hvad kristendom er.

Det giver ingen problemer i Danmark, i en kristen kultur, for her ved vi, hvad der er undervisning, og hvad der er direkte udøvelse af religionens funktioner.

Men begrebsforvirringen kommer, når man får yoga ind i det, fordi det stammer fra en helt anden kultur, og der er utrolig mange danskere, der ikke er i stand til at kende forskel på, hvornår det drejer sig om undervisning i det, og hvornår det bliver en af denne religions udøvende funktioner.

Jeg vil opfordre enhver, som interesserer sig en lille bitte smule for det her spørgsmål, til at studere Dialogcentrets skrifter og videnskabelige undersøgelser om disse ting, sådan at man en anden gang, når man skal diskutere det her, ved, hvad det er, man snakker om. Så vil man nemlig blive klar over, at regulær yoga er udøvelse af religionen.

At det meste af det, der foregår i aftenskolerne, ikke har en disse med yoga at gøre, men er afspændingsgymnastik eller noget i den retning, er en helt anden snak.

Men så kommer vi ind i det problem, at man leverer en falsk varebetegnelse og laver noget helt andet og bilder folk ind, at det er yoga. Den dag, de møder den rigtige yoga, aner de ikke,

[Glønborg]

hvad det er, de snakker om. Nu har man i årevis spist sukker, som der stod »stryknin« på. Den dag man møder den rigtige stryknin, ved man ikke, hvad det er.

Tredje næstformand (Povl Brøndsted):

Der gives ikke aflad. Det er en talerstol og ikke en skriftestol.

Holger K. Nielsen (SF):

Ja, man må vel sige, at det er dybsindige, filosofiske overvejelser, disse lovforslag kan give anledning til. Jeg skal nøjes med nogle mere prosaiske bemærkninger til nr. L 116, lovforslaget om ungdomsskoler, produktionsskoler og daghøjskoler.

Produktionsskolerne tror jeg vi alle er enige om er en meget vigtig del af uddannelsesbilledet. Der er i høj grad tale om et alternativt uddannelsesstilbud, som visse grupper af unge har fået megen nytte af, og det er meget vigtigt, at vi fastholder dette alternative tilbud i det samme uddannelsesbillede.

I den sammenhæng vil jeg godt have en bekræftelse af kulturministeren på, at det også er regeringens hensigt, at vi skal fastholde produktionsskolerne som en meget vigtig del af uddannelsesbilledet.

Jeg fornemmer en lille uklarhed med hensyn til, hvordan de fremtidige tilskudsregler for produktionsskolerne vil være. Jeg kan forstå, at staten stadig væk skal inddrages i finansieringen. Sådan læser jeg i hvert fald fremsættelsen. Men det fremgår ikke helt klart for mig, hvordan det fremtidig vil være. Jeg kan forstå, at der vil ske ændringer, men jeg vil godt høre, om kulturministeren vil løfte lidt af sløret for, hvad det er for ændringer, han vil overveje i forbindelse med finansieringen af og deltagergodtgørelsen til produktionsskolerne.

Vedrørende daghøjskolerne er vi ikke utilfredse med, at det kommer i en selvstændig lov, men vi mener, at finansieringssiden også her er overordentlig uklar. Det er meget uklart og vil give anledning til stor usikkerhed, hvordan daghøjskolerne skal køre fremover.

I den sammenhæng vil jeg godt anmode om, at vi her i dag får lidt mere klar besked på, hvordan regeringen forestiller sig det, eller at vi i det mindste under udvalgsarbejdet får en nærmere præcisering af, hvordan de fremtidige økonomiske forhold for daghøjskolerne vil være. Det

tror jeg er meget vigtigt for dem, der arbejder med daghøjskolerne.

Men ellers er vores indstilling til nr. L 116 som til nr. L 115, at vi ønsker naturligvis at gå ind i et udvalgsarbejde, hvor vi håber at kunne få indflydelse, også på nr. L 116.

Kulturministeren (Ole Vig Jensen):

Hr. Lysholm Christensen var betænkelig ved at være sidste taler før kl. 22. Nu står jeg her efter kl. 22 og skal også tale og forsøge at kommentere en række af de indlæg, der har været. Det er jeg nødt til, vil jeg sige på forhånd, at bruge lidt tid på.

Jeg vil gerne indledningsvis takke, jeg tror alle ordførere for den positive modtagelse, der har været af forslaget, for viljen til at gå positivt ind i arbejdet. Der har været udtrykt megen velvilje over for væsentlige principper i denne lovgivning, og det gælder, så vidt jeg har kunnet vurdere det, såvel lov om støtte til folkeoplysning som lov om ungdomsskoler, produktionsskoler og daghøjskoler.

Jeg er helt opmærksom på, at der er en række enkeltspørgsmål, man ikke er enig i. Jeg har også bemærket, at det er et meget broget billede, når man ridser alle synspunkterne op. Det kan jeg godt forstå, det ved jeg meget om, det har vi mødt undervejs i hele det lovforberedende arbejde.

Det er ingen hemmelighed, at der er en række mere eller mindre skjulte eller synlige konflikter, også hos partierne. Det hænger sammen med, at denne lovgivning dækker utrolig bredt, som det er sagt. Derfor mener jeg også, at det er en vigtig lovgivning.

Konflikterne består i, at de politiske partier gerne vil sikre – helt legalt og velbegrundet, synes jeg – undervisningen, oftest ikke mindst i oplysningsforbundene, gode og rimelige vilkår, samtidig med at de samme partier meget gerne vil sikre idrætten med den store betydning, den også har, og det er ikke altid, interesserne og synspunkterne er sammenfaldende. Det har jeg bemærket under hele forberedelsesarbejdet.

Den anden konflikt, som trives i nogle partier, nok stærkest i Socialdemokratiet, er konflikten mellem de landspolitiske synspunkter og de synspunkter, der slår igennem på det kommunale område. Når det træder tydeligst frem hos Socialdemokratiet, er det selvfølgelig, fordi Kommunernes Landsforening, som er den, der

[Kulturministeren]

forhandler på feltet her, har en socialdemokratisk ledet bestyrelse, som helt klart har andre holdninger og synspunkter end dem, Socialdemokratiet her i folketingssalen giver udtryk for. Men det skal vi se at komme over. Det gælder også i denne sag om at se, om vi kan finde et kompromis. Det er fru Jytte Andersen jo den nærmeste til at hjælpe med.

Jeg vil også godt sige, inden jeg tager fat på de enkelte spørgsmål, at den erindring, der har været om det historiske forløb, synes jeg er væsentlig, og derfor behøver jeg ikke at gentage den indgående.

Det er 10-punkts-programmet, der er udgangspunkt og et meget omfattende, jeg synes på mange måder spændende forsøgs- og udviklingsarbejde, der danner grundlag for dette lovforslag. Det skal også være en tak til de utrolig mange mennesker ud over landet, der har haft lyst til at engagere sig i forsøgs- og udviklingsarbejdet og være med til at vise nye veje, når det gælder fremtidens folkeoplysning. Det gælder på undervisningsdelen, og det gælder på aktivitetssiden i de mange foreninger. Det synes jeg har været et håndslag til tanken om, som det også er kommet frem så mange gange undervejs i debatten, at befolkningen, folk selv kan meget mere, end I måske går og tror.

Jeg vil også godt sige, at det Folkeoplysningsudvalg, som har fulgt udviklingsarbejdet sammen med Udviklingscentret, også har gjort et fint stykke arbejde, idet de har været på den samme vanskelige opgave at forene den mangfoldighed af interesser og synspunkter, der skulle til, og som endte med, at de afgav en betænkning med mange gode forslag. Det vender jeg tilbage til på nogle enkelte punkter.

Jeg synes, man skal være opmærksom på, at vi her behandler et lovforslag, som skal afløse den så ofte kaldte »verdens bedste fritidslov«. Vi ved, at den gamle lov i mange år var en god lov og for så vidt stadig er det. Men sagen er jo, at samfundet i dag og i morgen er et andet samfund end det, der har været det bærende i hele den lovs virketid.

Det var også slående ved alt forsøgs- og udviklingsarbejde og ved de erfaringer, man vel i øvrigt har gjort hos mange initiativtagere, at hvis ikke man ændrede vilkårene, sikrede smidigere tilrettelæggelsesformer, slettede en række barrierer og grænser og gav folk friere muligheder for selv at tage initiativer og tilrettelægge,

så imødekom vi ikke de helt synlige behov, som er i det samfund, vi lever i nu. Derfor har vi behov for den nye lov.

Der knytter sig en ny tænkemåde til denne lovgivning, hvor man går fra det, som nogle vil karakterisere som det trygge og sikre, nemlig at det er staten, der gennem lovbundne regler lægger rammerne for undervisning og aktiviteter. Det er på mange måder også rigtigt, men det slår ikke til i vore dage.

Dels er staten jo heller ikke noget statisk. Vil-kårene ændrer sig. Det har vi set på masser af områder inden for uddannelserne, hvor det er nødvendigt at lægge om og gå nye veje. Det er jeg sikker på også gælder på folkeoplysningsområdet, og det er også det, vi lægger op til.

Jeg synes, det er et meget rigtigt synspunkt, som det blev sagt, at folk kan selv. Det er nemlig et spørgsmål om, at ansvar, hvad jeg tror, fru Marianne Jøved sagde, ansvarliggør. Jeg tror, vi vil få en ansvarlig håndtering af den nye lov, når den på den måde, vi lægger op til, forankres i det lokale. Det giver muligheder for de folkelige fællesskaber, for samtalen, eller hvis man hellere vil sige den lokale kulturkamp. Det tror jeg er sundt for demokrati og folkestyre.

Så vil jeg sige noget til de enkelte ordførere, som jeg i øvrigt synes har ført en god debat. Jeg skal undlade at kommentere en række, synes jeg, vigtige synspunkter om folkeoplysningens betydning. Jeg mener i øvrigt, de svarer helt til de intentioner, som er lagt ind i dette lovforslag, så dér er vi ganske enige.

Til fru Jytte Andersen vil jeg gerne sige, at jeg mener ikke, at fru Jytte Andersen gravede grøfter i dag, og det glæder mig. Jeg gør dog den lille polemiske bemærkning, at det kan hænge sammen med, at man bliver klog af skade, for fru Jytte Andersen er jo faldet i grøften før, nemlig den, hun selv gravede ved at stemme nej til 10-punkts-programmet. Det er sandheden. Den debat har vi taget så tit, så jeg skal ikke erindre om den, men nu har jeg alligevel gjort det for god ordens skyld.

Fru Jytte Andersen havde en række positive bemærkninger. Dem skal jeg ikke kommentere. De ligger helt på linie med, hvad jeg og regeringen gerne vil.

Når fru Jytte Andersen siger, at der skal skæres 91 mio. kr. væk, så er det ikke rigtigt. Tallet fremkommer naturligvis, men sagen er den, at for at vi kan varetage nogle opgaver – som i øv-

[Kulturministeren]

rigt, ved jeg, også har interesse for Socialdemokratiet – så sker der nogle omprioriteringer inden for det samlede budget. De fremkommer bl.a. ved det samlede beløb på 71 mio. kr. Gennem det kan man tilgodese nogle ønsker, der har været, og som Folkeoplysningsudvalget har lagt frem. Det prøver vi.

Det er rigtigt – det vil jeg gerne sige med det samme – at der er bygget en besparelse på 50 mio. kr. ind i lovforslaget. Det er der ingen grund til at skjule. Lad os sige det, som det er. Men besparelsen fremkommer ved, at der på rimelig og forsvarlig vis opnås en besparelse ved den tilrettelæggelses måde, der åbnes mulighed for i den nye lovgivning.

Men det er heller ingen hemmelighed, at der på finanslovforslaget er en forpligtelse til at sikre en besparelse, og jeg vil godt minde om, at det ikke er nogen ny sag. Den har stået på finansloven i 2 år. Jeg har lagt stor vægt på – det har regeringen accepteret og Folketinget jo altså også – at vi ikke gennemførte nogen besparelser på det område, før vi nåede frem til en ny lov. Det kunne være anledningen.

Men loven er netop ikke fremsat som en besparelseslov. Den er fremsat som en lov, der skal give en række nye muligheder på feltet, og det er jo også erkendt i dag, at det gør den.

I de 91 mio. kr., som regnes op, nævnes der også fra fru Jytte Andersens side 17 mio. kr., som hentes hjem ved egenbetaling, brugerbetaling, eller hvad man nu har lyst til at kalde det, fra dem, som går til specialundervisning, og dem, man også kan kalde de svage grupper.

Hertil er kun at sige, at det er et synspunkt, der har været fremført undervejs under udvalgsarbejdet og senere, at de mennesker, der går til specialundervisning, ikke vil forskelsbehandles. De vil gerne betale den almindelige deltagerbetaling som andre, og det er så med i forslaget. Vi synes også, at det var rimeligt, at de, der går til folkeuniversitetsvirksomhed, også må betale deres andel, så alle på dette felt fremover stilles lige.

Der er ingen, der har sagt i dag – det er selvfølgelig ikke, fordi man ikke ved det – at når det gælder tilrettelæggelse af selve undervisningen for de svagere grupper, der ikke kan være lige så mange på holdet, så har vi lavet det sådan, at de får et tredobbelte tilskud til deres undervisning. Derved tror jeg vi imødekommer deres ønsker og behov.

Så siger fru Jytte Andersen, at det er vigtigt at fastholde motionsgymnastikken som undervisning som en lokal mulighed. Jamen det er der faktisk også mulighed for i forslaget. Det bygger jo dels på aftalen mellem oplysningsforbundene og idrætsorganisationerne, som har forhandlet sig til rette om denne ømtålelige og vanskelige sag, men det gælder i det hele taget for lovforslaget – og det er der mange der har glemt i den offentlige debat, der har løbet i den sidste tid – at selv om bevægelsesfagene, som altså ud over motionsgymnastikken jo også omfatter yoga og afspænding, som hovedregel skal være aktivitet, så åbner loven mulighed for, at man netop lokalt beslutter, at man vil have det som undervisning. Det tror jeg er væsentligt at få slået fast.

Fru Eva Møller gav ligesom Socialdemokratiet udtryk for, at hun gerne ville se på netop det spørgsmål. Det er klart, vi kan drøfte enhver mulighed, men det er ikke tilfældigt, at lovforslaget har fået den udformning, det har.

Fru Eva Møller nævnte også spørgsmålet om tilskudstækning i forbindelse med de 5 pct. Jeg tror ikke på, at der er muligheder til stede, men jeg vil til gengæld gerne erkende, at danskernes fantasi, når det gælder tilskudstækning, er næsten ubegrænset, og derfor skal jeg ikke hævde, at det ikke kan lade sig gøre.

Men det er væsentligt at se det på en helt anden måde, nemlig at denne særlige pulje åbner mulighed for at skabe fornyelse, at gå på tværs af en række kendte sektorer og ofte barrierer.

Så vil jeg godt sige om spørgsmålet om 5 eller 10 pct., at jeg har fulgt Folkeoplysningsudvalgets indstilling, som gik på 10 pct., og det syntes jeg var fornuftigt, det syntes jeg var rigtigt, det mener jeg bestemt at loven kunne holde til. Men jeg bemærkede jo også, at der var adskillige af Folkeoplysningsudvalgets interesser, som faldt fra i den efterfølgende debat, og jeg har selvfølgelig også stukket fingeren i jorden og set, hvordan stemningen er i Folketinget. Derfor har regeringen valgt at sige, at puljen er mindst 5 pct. Mindst 5 pct., læg mærke til det, altså med mulighed for at gå videre, hvis det ønskes lokalt.

Hr. Stillinger havde en række positive tilkendegivelser, men også nogle spørgsmål. Hr. Stillinger konstaterede ligesom hr. Holger K. Nielsen, at det var en svaghed ved det nye lovforslag, at det var kommunen og ikke 12 menne-

[Kulturministeren]

sker, der skulle bestemme, hvad folk skal oplyses om. Det er ikke rigtigt. Jeg mener lige bestemt, at denne lovgivning lægger sådanne rammer, at den giver mennesker – også færre end 12 mennesker – mulighed for at kunne tage et initiativ, sætte noget i gang, hvor det ikke er kommunen, der bestemmer, hvad de skal oplyses om. Så jeg mener, konstateringen er forkert, og derfor er det rigtigt at få rettet det på stedet.

Hr. Stillinger nævnte også spørgsmålet om ankemulighederne, og også andre har beskæftiget sig med dem. Jeg kan roligt sige, at det er noget, vi har overvejet og drøftet meget grundigt i Kulturministeriet. Vi vil gerne, som de fleste vel vil, søge at få den mindst mulige administration knyttet til feltet. Derfor har vi valgt denne model med et folkeoplysningsudvalg, som har hovedansvaret for væsentlige dele af folkeoplysningsloven, men sådan at der er en ankemulighed – i dette tilfælde til kommunalbestyrelsen.

Det er rigtigt, at kommunalbestyrelsens suveræne ret til at fastlægge det økonomiske niveau med skyldig hensyntagen til de forpligtelser, der ligger i øvrigt i en række bestemmelser, ikke kan ankes, men kommunalbestyrelsens afgørelse på området, som måtte stride imod den forvaltning af loven, som den har ansvaret for, kan selvfølgelig på sædvanlig vis ankes til Tilsynsrådet. Som sagt har vi selv været meget opmærksom på problemet, men vi finder, at det, som det ligger her, er en rimeligt god udgang.

Hr. Helge Sander rejste spørgsmålet om folkeoplysningsudvalgets sammensætning. Også det har jo været drøftet indgående af alle, der har interesseret sig for denne sag, og nu har vi valgt noget, som jeg også forstod på hr. Helge Sander han var enig i var en god model. Men naturligvis kan vi altid undervejs drøfte det spørgsmål.

Hr. Helge Sander har ligesom fru Eva Møller rejst spørgsmålet om ikrafttrædelsestidspunktet. Det er i lovforslaget fastsat til den 1. august 1990, men på det punkt mener jeg vi kan være fleksible. Der er også i høringssvarene givet udtryk for, at det vil være klogt at vente til 1. januar 1991. Der er givet udtryk for, at man kunne sætte det i gang i flere tempi, at den styringsmæssige del blev sat i gang måske til august 1990 og loven i øvrigt til januar 1991. Det synes jeg man med god grund kan se nærmere på i udvalget, og jeg bidrager naturligvis gerne med nødvendige oplysninger.

Fru Marianne Jelved var jeg i det store og hele enig med. Den ros skal hun have!

Fru Jette Pors sagde, at CD havde forpligtet sig til besparelser på finansloven. Dertil vil jeg kun sige: Det var en meget beskeden tilkendegivelse, men jeg lagde også mærke til, at fru Jette Pors sagde: Så vidt hun var orienteret. Men det er rigtigt, at der ligger en forpligtelse for dem, der har vedtaget lovgivningen.

Når fru Jette Pors derimod siger, at nogle af besparelserne er umoralske, så er det måske lige stærkt nok; men lad os se på det.

Spørgsmålet om objektive kriterier bad fru Jette Pors om en fortolkning af, og jeg skal sige, at det jo netop ligger i forsøget på at sikre en lige behandling af initiativtagerne, at man ikke skal forskelsbehandle nogen, som man måske synes bedre om end andre. Alle initiativtagere, som melder sig inden for det samme virksomhedsområde, skal behandles lige retfærdigt, og derfor bruges der nogle objektive kriterier til bedømmelse af, hvordan tilskuddene skal beregnes.

Så var fru Jette Pors mere end betænkelig, forstod jeg, ved, at unge havde prioritet ved tildeling af lokaler, og dertil er kun at sige, at det er en fastholden af en allerede gældende praksis, og jeg har forstået på Folkeoplysningsudvalgets indstilling og på de fleste partiers holdning her i Folketinget, at selv om der er andre interesser på voksenundervisningens område, som skal fremmes og styrkes, så er der enighed om, at børn og unge skal have prioritet.

Det har de i lovforslaget, og det mener jeg er rigtigt, men det skal naturligvis ikke fortolkes sådan, at »de gamle« – for at bruge fru Jette Pors' udtryk – bare skal smides ud. Man finder selvfølgelig en fornuftig måde at administrere det på. Men jeg synes, det er rigtigt, som det her er lagt frem.

Hr. Lysholm Christensen, som også var mere betænkelig ved besparelserne, end jeg har været klar over tidligere – så har jeg også sagt det pænt – talte om vildskuddene, og der har været debat om det. Jeg er enig i – og ikke mindst under den egenforvaltning, der nu kommer til at gælde på området – at det selvfølgelig er vigtigt at udvise den nødvendige selvdisciplin. Men det er vigtigt, som andre har gjort, at fremhæve her, at vi ikke skal være formyndere.

Jeg advarer i øvrigt imod – ikke bare hr. Lysholm Christensen, for det er meget fremtræden-

[Kulturministeren]

de i den offentlige debat – at man trækker enkelte emner ud, som ofte er detaljer. Jeg gentager gerne orientalsk mavedans som en af dem; jeg tør nok sige, det er en detalje. Vi skal passe på, at vi ikke giver et forkert indtryk og slører billedet af alt det, som er så betydningsfuldt og væsentligt, ved siden af den orientalske mavedans, som jeg ikke selv kan vurdere betydningen af, men jeg vil ikke fortænke andre i at synes, at det er en udmærket aktivitet.

Hr. Holger K. Nielsen og andre har været inde på den anden del af lovforslaget, som har været mindre omtalt, formentlig fordi der stort set er tilfredshed med opdelingen. Jeg vil godt understrege til indledning, også til fru Jytte Andersen, at det lovforslag, der omhandler de tre alternative uddannelsesmuligheder, betragter jeg også som folkeoplysning, men dette har været hensigtsmæssigt, fordi der er tale om en anden finansieringsform, der er tale om mere institutionelle undervisningsformer, som vanskeligt kunne indpasses i folkeoplysningsloven.

Jeg mener faktisk, det kan komme til at fungere rimeligt på den her måde. Men det er en nydannelse, og den skal vi selvfølgelig også vurdere løbende i tiden fremover.

For produktionsskolerne, vil jeg sige til hr. Holger K. Nielsen, sker der faktisk ingen ændringer i den finansieringsform, som er gældende i dag. Jeg kunne føje til – vi har jo været så heldige, jeg vil sige det på den måde, for jeg er enig med hr. Holger K. Nielsen i, at det er en vigtig nydannelse i vores alternative uddannelser – at vi har tilvejebragt lidt flere økonomiske midler via andre uddannelsesordninger til at fremme de gode ting for den gruppe af unge, som specielt søger produktionsskolerne. Så der sker ingen ændringer.

Og når finansieringen af daghøjskolerne er uklar for hr. Holger K. Nielsen, kan det selvfølgelig hænge sammen med, at det er en ny finansieringsform. Vi vælger nemlig for daghøjskolemodellen nøjagtig den samme finansieringsform som for produktionsskolerne. De finansieres fremover på samme måde, med et statsligt tilskud, der knytter sig til, at der er lokale kroner til den resterende finansiering.

Daghøjskoler er noget nyt. Som jeg sagde, vil vi følge det, og jeg synes, det er vigtigt, at vi har fået skabt et retsgrundlag for den pågældende undervisningsform.

Til dem, der har været betænkelige ved – det gælder nogle af de borgerlige ordførere – at daghøjskoleformen kom til at ligge i denne særlige lov, er kun at sige, at daghøjskole eller daghøjskolelignende virksomhed – for det er jo det, der også kendetegner initiativerne i vore dage – kan finde sted enten under folkeoplysningsloven tilrettelagt som sammenhængende heltidsundervisning, hvor man kan anvende folkeoplysningslovens bestemmelser og tilskud både som undervisning og som aktivitet, eller man kan bruge den anden lovgivning om daghøjskolerne, hvis man ønsker det. Initiativtagerne kan i virkeligheden benytte såvel den ene mulighed som den anden.

Afsluttende vil jeg sige, at når det gælder økonomien i denne lovgivning, specielt lov om støtte til folkeoplysning, så er det altså en større operation, en kompliceret beregning, at overgå til bloktilskud.

Det har noget at gøre med – det er måske også derfor, tallene har været vanskeligt tilgængelige for fru Jytte Andersen – at der altså i de beregninger, der er lagt frem, er indregnet omkønteringer inden for den gældende lovgivning, ligesom vi skal søge efter nærmere aftale med Kommunernes Landsforening at få tingene til at hænge sammen, både når det gælder de lovbundne tilskud, som staten forpligter sig til at lægge ud til kommunerne med enkle begrænsninger, og så kommunernes egne frivillige tilskud til området.

Jeg har lagt stor vægt på, at når staten et stykke af vejen er imødekommende over for de kommunale organisationer og oftest udtalte kommunale ønsker, så må vi forvente, at kommunerne på samme måde er imødekommende, når det gælder om at anvende de midler, de hidtil frivilligt har gjort, for samlet at få en god og velfungerende lovgivning ud af det her.

Og til allersidst: Jeg tror, at denne folkeoplysningslov, såvel som loven om ungdomsskoler, produktionsskoler og daghøjskoler, vil have stor betydning for den fortsatte udvikling af vores folkestyre. Jeg er ganske enig med de ordførere, der har fremhævet den side af lovgivningen.

(Kort bemærkning).

Jette Pors (CD):

Jeg skal starte med at takke ministeren for svarene, men med al respekt så sagde ministe-

[Jette Pors]

ren: »... hvis man lokalt beslutter at opfatte afspændingsfagene som undervisning frem for aktivitet«. Hvis – sådan hørte jeg det. Jamen hvad så, hr. minister, hvis det ikke sker, hvad så med os midaldrende og de ældre og de rigtig gamle og nogle unge såmænd også? Kan de, der går til genoptræning under fritidsloven, anke andre steder end i kommunalbestyrelsen? Kan de blot tage til nabokommunen, eller hvilke muligheder har de, hvis ikke deres egen kommunalbestyrelse tilrettelægger det sådan, så de får de tilbud, der er nødvendige?

Meget af afspændingsundervisningen går jo netop på det forebyggende arbejde, og der er mange mennesker, der sparer sundhedssektoren for mange penge, fordi de selv yder en indsats til en rimelig penge, men det er jo trods alt ikke alle, og da specielt ikke pensionister, der har råd til at betale måske tre gange så meget.

Med hensyn til de psykisk handicappede og med hensyn til eksempelvis ordblinde, der har haft svært ved at følge med igennem skoleårene, som har fået det som et problem, som årene er gået, ved vi, at ved at de deltager i fritidsundervisningen på små hold, kommer de i gang i stedet for at gå psykisk i stykker. Vi ved, at mange psykisk uharmoniske mennesker fungerer bedre, når de bliver betragtet som elever under fritidsloven, frem for at de under det sociale netværk bliver betragtet som patienter.

Formanden:

Den røde stoplygte lyser.

Jette Pors (CD):

Undskyld, jeg må stoppe, jeg beklager. Men det går forhåbentlig videre i udvalgsarbejdet.

(Kort bemærkning).

Holger K. Nielsen (SF):

Vedrørende produktionsskolerne vil jeg godt lige citere fra bemærkningerne til § 19. Der står følgende:

»Det har vist sig uhensigtsmæssigt at have en bestemmelse om obligatorisk deltagergodtgørelse til produktionsskoleelever, bl.a. af hensyn til de igangværende bestræbelser på en harmonisering af de forskellige støtteordninger for unge. I stedet foreslås det at give kulturministeren adgang til at fastsætte retningslinier for ydelse af deltagergodtgørelse til produktionsskoleelever.«

Jeg vil godt høre lidt mere om, hvad det er for ændringer, som regeringen foreslår på det punkt.

Jytte Andersen (S):

Det er såmænd ikke særlig vanskeligt tilgængeligt, hr. kulturminister, at finde ud af, at der skal spares 64 mio. kr. på motion og der skal spares 10 mio. kr. på at definere en række fag, kreativ keramik osv., som aktivitet i stedet for undervisning. Og det er heller ikke særlig vanskeligt at finde ud af, at der skal 17 mio. kr. ind ved brugerbetaling på specialundervisningen. Så det har såmænd ikke været særlig vanskeligt tilgængeligt for mig, og det er det, jeg har hæftet mig ved.

Jeg er nemlig helt enig med fru Jette Pors, jeg synes faktisk, at det er lidt uanstændigt, at vi vil prøve på den måde i forhold til en i virkeligheden meget lille gruppe både at kræve betaling for noget, der har været en sygdomsforebyggende foranstaltning, og måske samtidig presse dem over i idrætsforeningerne, hvor jeg ikke tror at de vil føle sig hjemme, ganske enkelt fordi de er vant til nogle mindre rammer. Så det er jeg ganske enig med fru Jette Pors i.

Det er rigtigt, som kulturministeren så fikst antydede, at vi er sådan skruet sammen i Socialdemokratiet, at man godt kan sidde i Kommunernes Landsforening, som jo grundlæggende er en interesseorganisation, og blive uenig med Socialdemokratiet. Der er ingen grund til at lægge skjul på, at der er forskellige opfattelser i Socialdemokratiet og så den interesseorganisation, der hedder Kommunernes Landsforening, og den uenighed tager vi gerne. Vi forklarer også nogle gange vores formand fra Århus, hvad vi mener, og hvad vi synes han skal lægge vægt på i Kommunernes Landsforening. Så det har vi ikke nogen problemer med i øvrigt.

Jeg er ked af at skulle tage anden runde, men jeg har nogle problemer med, at jeg ikke fik afleveret nogle af mine synspunkter, som jeg i hvert fald selv synes er vigtige.

Det er synspunkter på folkeoplysningsudvalget og dets sammensætning. Det har været drøftet undervejs. Vi synes i Socialdemokratiet, at det er utrolig vigtigt, at vi får nogle lokale fora, hvor man både har kompetence og ansvar og indflydelse, og hvor man kan sikre forningsarbejdet og oplysningsarbejdet meget

[Jytte Andersen]

høj prioritet. Og dér mener vi egentlig, at det skulle være en fordel, hvis kommunalbestyrelsesmedlemmer var direkte placeret.

Jeg vil også godt tilkendegive, at ideelt set ville vi gerne have det sådan, at der var et flertal af kommunalbestyrelsesmedlemmer i folkeoplysningsudvalget. Vi tror nemlig, at der ville opstå en meget frugtbar dialog mellem brugergrupper og politikere, og det tror jeg ville give den største tilfredshed og den mindste frustration. Vi har ikke den opfattelse, at brugerorganisationer på lokalt plan har berøringsangst med deres egne politikere.

Vi er i det store og hele tilfreds med de kommunale forpligtelser, der ligger i loven, når det drejer sig om børn og unge på lokale- og aktivitetssiden. Men vi vil godt arbejde lidt for, at klubområdet og dets mangfoldighed kommer til at stå stærkere i loven, ikke mindst så loven også favner de foreningsløse unge.

Vi kan tilslutte os § 26, som jo giver kommunerne en mulighed for at vurdere udgiften til private lokaler.

Vi er derimod betænkelige ved den brugerbetalingssmodel, som vi kan øjne i § 22, og vi vil godt have uddybet nogle af de bemærkninger, der ligger i formuleringerne i § 23, stk. 2.

Men vi er faktisk utilfredse med den kommunale forpligtelse over for voksne, når det drejer sig om aktivitetstilskud, som er alt for upræcis og alt for flydende, selv om fru Marianne Jøved jo har sagt, at der skal ydes tilskud, så lad os se på det under udvalgsarbejdet.

Endelig til sidst et par bemærkninger om ungdomsskoleområdet. Vi så meget gerne, at der var en bredere formålsparagraf. Vi så meget gerne, at arbejdsmarkedets parter fik en stærkere placering og også det omgivende samfund en større grad af medspil.

Omkring produktionsskolerne vil vi gerne have sikret et ansvar for en statslig finansiering, sådan at de kommuner, der har høj ungdomsarbejdsløshed, ikke bliver forholdsvis hårdere belastet, når de skal etablere produktionsskoler, som jo har den største, hvad kan man sige, værdi i områder, hvor der er ungdomsarbejdsløshed. Det synes vi faktisk vi skal have diskuteret i udvalget.

Omkring daghøjskolerne så vi også meget gerne, hvis det nu skal blive i den lov, som ministeren har foreslået, at der var en bredere formålsparagraf med en vægtning også af person-

lig udvikling, kulturel udvikling, hvor den formålsparagraf, der er præciseret, jo knytter sig til arbejdsmarkedet. Det vil vi som sagt arbejde for i udvalget, som vi jo efterhånden et par gange nu har givet vores positive medspil herfra.

Stillinger (SF):

Jeg skal ikke forlænge debatten ret meget i anden runde her. Der var lige tre små ting, som jeg godt ville kommentere ministerens svar på.

Det ene er, at der ikke blev svaret fra ministerens side om en eventuel revisionsparagraf, som jeg synes kunne være meget vigtig at få med i denne lov.

Og så vil jeg godt bede ministeren nu eller senere bekræfte, at det er meget væsentligt, at vi i den nye lov får nogle løn- og ansættelsesvilkår, som skal forhandles efter samme retningslinjer og samme principper, som er gældende på det øvrige arbejdsmarked. Det er nok væsentligt. Der har jo været nogle sager her på det sidste, hvor aftenskoleundervisere har vundet retssager, fordi man ikke i lovgivningen har taget højde for det, og det skulle vi gerne undgå. Så jeg håber, at det også kan komme ind i den nye lov.

Og endelig vil jeg godt sige, at ministeren talte meget om, at det var det decentrale, og det behøver vi ikke tage en stor diskussion om nu, for dér er vi principielt uenige, men vi må så snakke sammen om det. Men det her drejer sig om ankeinstansen. Hvis man nu forestiller sig, at kommunen bevilger – og det gør den jo, for det skal den – et bestemt beløb til fritidsaktiviteter og folkeoplysningsudvalget foretager en vurdering og så siger til en kreds, som det nu hedder: Vi er desværre nødt til at sige nej, fordi vi af økonomiske grunde er nødt til at prioritere. Hvis så personen eller kredsen vil anke, så er det altså kommunen, som er den økonomiske bevillingshaver, som man skal anke til. Det er for mig ret ulogisk, at man skal anke til den instans, som har bevilget pengene, og det vil jeg godt lige høre om man kunne få en kort kommentar til.

Kulturministeren (Ole Vig Jensen):

Fru Jette Pors og fru Jytte Andersen beskæftigede sig med den samme problemstilling omkring bevægelsesfagene. Dér er der jo ingen grund til at lægge skjul på her, at det er en del af hele den proces, vi nu sætter i gang, at tingene først og fremmest skal afgøres lokalt. Det er jo

[Kulturministeren]

det, der ligger i en demokratisering og en decentraliseringsproces. Så kan man være enig eller uenig, det er klart. Men jeg vil sige, at jeg har tillid til, at den opgave vil blive røgtet rimelig godt i de danske kommuner.

Når vi kigger på erfaringerne fra folkeskolen, og kommunalbestyrelserne har ansvaret for vore børns og unges undervisning, og når vi ser på biblioteksvæsenet, som også er decentraliseret, så synes jeg ikke, man kan sige, at vi har dårlige erfaringer. Det tror jeg heller ikke vi får på dette felt.

Der er altså mulighed for, hvis man lokalt beslutter sig for det, at bevægelsesfagene også kan tilbydes som undervisning. Men de kan under alle omstændigheder tilbydes som aktivitet.

Og så vil jeg sige til fru Jytte Andersen, at der er jo ikke tale om, at der er sat et sparemål op på 64 mio. kr. Der er lavet en beregning af, hvordan man kan forvente det vil virke, og dér regner vi med på forhånd, at ca. 25 pct. af den undervisning eller aktivitet, der hører til bevægelsesfagene, vil foregå som undervisning. Men vi kan kun skønne, fordi det afgøres lokalt.

Det samme gælder de 10 mio. kr. på de mautuelle fag. Det er jo et forsøg på at skønne, hvad der vil ske, når man nu imødekommer udprægede ønsker hos en række befolkningsgrupper og initiativtagere, som gerne f.eks. vil tilrettelægge tidligere traditionel undervisning som en aktivitet uden lærer, uden instruktør. Det er jo noget af det, der er gået igen i udviklingsarbejdet, at man gerne vil have disse selvstyrende grupper.

Vi forestiller os, at det selvfølgelig også vil komme til at ske, når man ønsker det, og det skal vi da ikke lægge hindringer i vejen for. Typisk vil det vel blive en kombination af undervisning, hvor man har en lærer og en instruktør, og en mulig fortsættelse som aktivitet, fordi man i det fællesskab, der er etableret, ønsker at fortsætte. Det er da en fremragende måde at tilrettelægge rammerne på.

Når det gælder deltagerbetaling, kan jeg kun gentage: Det er faktisk i overensstemmelse med de samme grupperes egne udtalelser, at de fandt, at her skulle der ikke være nogen forskelsbehandling.

Omkring en mulig konflikt, som jeg jo anede mellem gode socialdemokrater i Kommunernes Landsforening og socialdemokrater her i Folketinget, sagde fru Jytte Andersen, at det

var ikke noget problem for Socialdemokratiet. Det sagde jeg heller ikke, men det er mit problem, og det er ikke så let at løse. Men fru Jytte Andersen er, forstår jeg, helt klar til at være med. Det betyder nemlig meget, at vi kan få løst finansieringssiden med kommunerne på en god og fornuftig måde. Det modtager vi gerne bistand til.

Og så til hr. Holger K. Nielsen, som efterlyste, hvad der lå i den ændrede bestemmelse om godtgørelsen. Der ligger ikke nogen tanker og planer om ændringer nu, men der foretages generelt overvejelser om, om ikke vi skal søge at få mere ensartede godtgørelser, når folk går på uddannelse på forskellige områder.

Jeg synes, det er udmærket at overveje det, så man ikke eventuelt søger uddannelse, fordi man ét sted får mere for at gå dér, end man får ved at gå et andet sted. Vi skal betragte al uddannelse som væsentlig, også produktionsskolerne og daghøjskolerne osv. Der kan da være meget fornuft i at søge frem imod ensartet godtgørelse. Det er ikke kun den mulighed, der er åbnet for i dette lovforslag. Der er ingen ændringer aktuelt.

Til hr. Stillinger tre små ting: En revisionsparagraf kan Folketinget altid sætte ind, og det synes jeg man kan gøre. Jeg vil sige under indtryk af den næste sag, vi har på dagsordenen, at der er meget, der taler for, at vi ikke alt for ofte sætter en revisionsbestemmelse ind, fordi Folketinget og ministeren i øvrigt jo til enhver tid kan tage et initiativ og sætte sagen på dagsordenen. Revisionsparagraffer kan være gode, men de kan altså også være uhensigtsmæssige, men jeg er i og for sig åben over for det, så det taler vi om som så meget andet.

Løn- og ansættelsesforhold vil jeg nødig gå ind på nu, men bare sige, at vi er jo i gang med at forberede det, og jeg tror også ud fra nogle af de synspunkter, som hr. Stillinger har givet til kende. Ankespørgsmålet har jeg behandlet.

(Kort bemærkning).

Jette Pors (CD):

Jeg hørte ikke ministeren svare på mit spørgsmål om, hvorvidt man kan flytte til nabokommunen og deltage i fritidsundervisning dér. Jeg har fået det indtryk, at man kan det ifølge lovforslaget. Så meget desto mere grund er der til at sige, at skal det blive sådan, vil det blive det samme problem, som vi kender med

[Jette Pors]

amtsgrænserne inden for sygehusvæsenet. Kommunerne har jo forskellige størrelser og har ikke lige mange penge at gøre godt med. Jeg kunne godt forestille mig, at små kommuner ville komme i en situation, hvor de ikke har råd til at betale for en medborger, der deltager i nabokommunens virksomhed.

Med hensyn til decentralisering kontra centralisering er det ikke fremmed for nogen, at vi ikke er begejstret for decentralisering. Jeg synes nok, det er lige lovlig hurtigt, ministeren trækker på erfaringer fra folkeskoleområdet omkring decentralisering, for det er jo dårlig nok kommet i gang.

(Kort bemærkning).

Jytte Andersen (S):

Jeg vil som en sidste bemærkning tillade mig at fortolke kulturministerens bemærkninger til mig om økonomien på den måde, at så fastlagt, som man kan få indtryk af, når man læser bemærkningerne, skal man ikke forstå det. På den baggrund vil jeg meget anbefale regeringspartierne og ministeren som udgangspunkt at vælge det synspunkt, at motion fortsat kan defineres som undervisning, og at man så lokalt kan tage stilling til, om et eller andet givet hold med fordel kan placeres i en forening, hvis man er enige om det i det lokale folkeoplysningsudvalg.

Det vil være et godt kompromis, hvis vi kan nå frem til det, når vi er et par måneder længere fremme. Men som sagt, jeg vælger at forstå ministeren på den måde, at så faste bindinger, som lovforslaget kan give anledning til, er der ikke tale om.

Kulturministeren (Ole Vig Jensen):

Hvis jeg ikke får flere spørgsmål, går jeg heller ikke på talerstolen mere.

Til fru Jette Pors: Det er rigtigt, at man kan søge over kommunegrænserne efter de regler, som er indbygget i lovforslaget. Vi har netop fundet det væsentligt, at kommunegrænserne ikke bliver sådanne barrierer. At det ikke er helt problemfrit, ved alle. Det eksisterer allerede under det nuværende system, men jeg tror, det er væsentligt, at der er den åbenhed i lovforslaget.

Så vil jeg kun sige om det med folkeskolen, at den har været decentral i meget lang tid. Hvis fru Jette Pors vil interessere sig mere for det, ligger det længere tilbage, og der er ganske gode erfaringer med det.

Til fru Jytte Andersen vil jeg bare sige, at når jeg har sagt, at lovforslaget kan forhandles, mener jeg det selvfølgelig, men der ligger et lovforslag her på bordet, som – når det gælder økonomisiden – i dag lever op til det, som regeringen føler er rigtigt. Jeg skal også sige, at jeg har en aftale med Kommunernes Landsforening om, at vi undervejs under dette lovforslags behandling skal drøfte også de økonomiske ting, der er i lovforslaget, nærmere. Det vil også ske under indtryk af, hvad der siges og gøres i folketingsudvalget.

Formanden:

Fru Jette Pors for den sidste korte bemærkning.

(Kort bemærkning).

Jette Pors (CD):

Jeg kommer herop for dels at stille et spørgsmål mere. Jeg hæftede mig ved ministerens bemærkning om, at ministeren ikke ville gå på talerstolen, medmindre der kom flere spørgsmål. Jeg synes, denne sag er så vigtig, at det ikke er et spørgsmål om, hvilken tid vi bliver færdige, eller hvor mange gange vi skal på talerstolen, men at tingene bliver vendt. Det tror jeg egentlig også ministeren selv er indstillet på.

Ministeren var før inde på noget, som jeg ikke er sikker på jeg forstod rigtigt. Ministeren talte om hold, der kunne eksistere uden lærere. Det håber jeg jeg har misforstået, for det er da i hvert fald, hvis vi taler afspænding, en nedvurdering, og det tror jeg ikke ministeren har haft i tankerne. Det håber jeg i hvert fald ikke.

Kulturministeren (Ole Vig Jensen):

Nu må jeg sige til fru Jette Pors, at der er andet i verden end afspænding. Men det er i øvrigt rigtigt, at det faktisk er tanken, at der kan etableres hold, som ikke har nogen lærer eller nogen instruktør, fordi de da defineres som aktivitet. Det er i øvrigt ikke noget fremmed. Det har været tydeligt under hele forsøgsudviklingsarbejdet, at der faktisk er et stærkt ønske hos mange om det, og det er slet ikke så ufornuftigt. Det koster i øvrigt heller ikke så meget. Kan man løse opgaver, så befolkningen er tilfreds, så skal vi da ikke modsætte os det. Vi har nok andet at bruge de midler til, vi har, f.eks. til undervisning, som det også er fremhævet her.

[Kulturministeren]

Så vil jeg sige, at der er jo også gode muligheder for at stille spørgsmål i udvalget, og jeg skal gøre mit bedste for at besvare dem.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagenes overgang til anden behandling
 vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til Kulturudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

12) Første behandling af lovforslag nr. L 157:

Forslag til lov om ændring af lov om biblioteksafgift.

Af kulturministeren (Ole Vig Jensen).
 (Fremsat 17/1 90).

Lovforslaget sattes til forhandling.

*Forhandling***Qvist Jørgensen (S):**

Kulturministeren vil med dette forslag fastfryse den nugældende biblioteksafgift. Det vil sige, at vi i dag kun indirekte bør og må berøre de forslag til revision, som er fremkommet i løbet af det seneste år. Ministeren vil stryge enhver henvisning til, at loven skal revideres efter de linjer, som Biblioteksafgiftsudvalget foreslog i betænkning nr. 1148 fra december 1988.

Sagt med rene ord har kulturministeren givet totalt op over for den tiltrængte revision af loven om biblioteksafgiften. Sagt med endnu flere og rene ord har det arbejde, som mundede ud i den nævnte betænkning, været fuldstændig omsonst.

Det synes vi i Socialdemokratiet ligner en skandale. Socialdemokratiet er meget opmærksom på, at biblioteksafgiften har medført kraftige interessemodsatninger, især naturligvis i forfatterkredse, som vi jo har erfaret det i løbet af denne uge. Men vi må også stille os det

spørgsmål, om kulturministerens aktion mod revisionen af biblioteksafgiften primært er en aktion af finans- eller af kulturpolitisk art. Forudsætningen for at aflyse enhver tanke om at revidere loven er, at det bliver for dyrt at følge de forslag, som er fremsat i Biblioteksafgiftsudvalget. Det skyldes, som det vil fremgå bl.a. af Kommunernes Landforenings høringssvar af 16. november 1989, at Kulturministeriet konsekvent har kalkuleret med de dyreste løsninger på alting.

Derfor er det forståeligt, at kulturministeren foretrækker at læne sig op ad sin finansminister, lade stå til og håbe, at den radikale kulturprofil efterhånden er blevet så lav, at ingen vil bemærke, at der er kommet endnu et hak i den.

I Socialdemokratiet er vi indforstået med, at vi ikke i denne folketingssamling kan komme til at beskæftige os med en revision af loven. Vi har overskredet fristen for at fremsætte forslag, som kan færdigbehandles inden sommerferien. Det skyldes, ser vi så nu, at ministeren slet ikke ønsker at fremsætte forslaget. Vi har allerede udskudt revisionen af biblioteksafgiften to gange for at give kulturministeren tid til at fremsætte et gennemarbejdet og et afbalanceret forslag, men ministerens konklusion er altså desværre at lægge sagen død.

Vi foreslår i stedet, at den nugældende § 9 ændres til at pålægge ministeren en lovændring i næste folketingssamling, altså i 1990-91. Vi vil ikke acceptere, at revisionen skal udskydes til en eller anden fjern fremtid. Vi vil ikke acceptere, at kunstnerne skal spises af med vage løfter fra ministeren om, og jeg citerer her fra den skriftlige fremsættelse:

»... gennemføre nogle ændringer i den gældende afgiftsordning inden for de økonomiske muligheder, som måtte kunne tilvejebringes.«

Der skal skabes en ny og en forbedret udgave af biblioteksafgiften, men kulturministeren har foreløbig givet helt op. Det synes vi i Socialdemokratiet ikke at ministeren skal slippe så let om ved. Vi bifalder nødtvungen en ny udskydelse af sagen, men vi vil have sat årstal på, og årstallet skal efter vores mening være 1990-91.

Vi ser frem til under udvalgsarbejdet at få belyst de bevæggrunde, som ministeren må have haft for at fremsætte dette uheldige, jeg tror endda, jeg vil sige meget uheldige forslag.